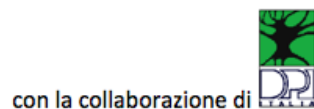

Έκθεση Ανάλυσης και Αξιολόγησης Αναγκών: Αυστρία, Φινλανδία, Ελλάδα και Ιταλία

Δεκέμβριος 2018

Περιεχόμενα

1.Εισαγωγή	3
2. Μεθοδολογία	5
2.1 Εισαγωγή	5
2.2 Ανάλυση και Αξιολόγηση Αναγκών.....	5
Αυστρία.....	6
Ελλάδα.....	10
Φινλανδία.....	15
Ιταλία	17
β) Νομικές εγγυήσεις για μετανάστες και αιτούντες άσυλο	20
2.3 Ομάδες εστίασης με ενδιαφερόμενα μέρη/ειδικούς.....	27
Προβλήματα	27
Θετικές και αρνητικές εμπειρίες:	28
Εισηγήσεις	29
2.4 Ομάδα εστίασης με μετανάστες με αναπηρίες.....	29
Δυσκολίες/Προκλήσεις.....	29
Θετικές εμπειρίες στη χώρα διαμονής:	31
Εισηγήσεις	32
2.5 Διαδικτυακή έρευνα με ΜΚΟ, Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία και Οργανισμούς της ΕΕ (15-20 οργανισμοί σε κάθε χώρα)	32
Πρωτοβουλίες που εφαρμόζονται.....	32
Εκπαιδευτικές ανάγκες	33
Εργαλεία για πιο αποτελεσματική αξιολόγηση και υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες.....	34
Υπάρχουσα γνώση και εμπειρία	34
Επίπεδο της υπάρχουσας γνώσης σχετικά με την ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες.....	34
Βασικοί τομείς βοήθειας σε μετανάστες με αναπηρίες	35
Ανάγκη εκπαίδευσης και κατάρτισης για μετανάστες με αναπηρίες	36
Συχνότητα της χρήσης του πληροφοριακού υλικού	36
Δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό	37
Σημαντικές πρακτικές για υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες:	37
Εισηγήσεις για το Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών.....	37
3. Εισηγήσεις σε εθνικό επίπεδο.....	38
Αναφορές.....	50
Παραρτήματα.....	55
Παράρτημα I: Διαδικτυακό ερωτηματολόγιο.....	55
Παράρτημα II: Ομάδες εστίασης με επαγγελματίες του τομέα.....	59
Παράρτημα III: Ομάδες εστίασης με μετανάστες με αναπηρίες	61

1.Εισαγωγή

Είναι αποδεδειγμένο ότι το δημογραφικό τοπίο της ΕΕ γίνεται σταδιακά όλο και πιο ποικιλόμορφο, ως αποτέλεσμα αυξανόμενων μεταναστευτικών και προσφυγικών πληθυσμών. Τα άτομα με αναπηρίες εκτιμάται πως ανέρχονται στο 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ αποτελούν μια σημαντική μειονότητα των μεταναστών και προσφύγων (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016¹). Πιο συγκεκριμένα, αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες με αναπηρίες δεν αξιολογούνται σωστά και, χωρίς μια επαρκή κατανόηση των αναγκών τους, οι ανθρωπιστικές οργανώσεις και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ) δεν μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD), στους ανθρώπους με αναπηρία συμπεριλαμβάνονται άτομα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμπόδια. Συμπεριλαμβάνονται χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων και άτομα με άλλες κινητικές δυσκολίες, τυφλά και κωφά άτομα, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας – ή «ψυχοκοινωνικές αναπηρίες» – και άτομα με διανοητικές αναπηρίες (CRPD, χ.η²). Επιπρόσθετα, πέρα από προϋπάρχουσες σωματικές, αισθητηριακές, διανοητικές ή ψυχοκοινωνικές δυσκολίες, τα άτομα πιθανόν να αναπτύξουν δυσκολίες κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής διαδικασίας. Όταν εντοπιστούν, αυτές οι δυσκολίες επιβάλλουν στα Κράτη Μέλη την υποχρέωση να παρέχουν ειδική υποστήριξη καθ' όλη τη διαδικασία άφιξης, καταγραφής και ασύλου (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016³). Επομένως, η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για άτομα με αναπηρίες θεωρείται πλέον ένας σημαντικός παράγοντας διευκόλυνσης της συμμετοχής και ένταξής τους στην κοινωνία. Με αυτούς τους όρους, τόσο η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCRPD) όσο και η Στρατηγική για την Αναπηρία 2017-2023 του Συμβουλίου της Ευρώπης, φέρνουν στο προσκήνιο την ισότητα και την εξίσωση ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρίες. Το άρθρο 5 της UNCRPD υποχρεώνει τα Κράτη να υιοθετήσουν πρακτικά μέτρα που στοχεύουν στην εξασφάλιση της ισότητας σε όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα της Σύμβασης.

Με βάση αυτή την προσέγγιση, το ερευνητικό πρόγραμμα AMiD (Πρόσβαση σε υπηρεσίες για Μετανάστες με Αναπηρίες) έχει στόχο να στηρίξει μια αποτελεσματική διαχείριση της υποδοχής και της ενσωμάτωσης των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών με αναπηρίες στην ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, το AMiD θα αναπτύξει ένα εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών, για να δώσει τη δυνατότητα στις ΜΚΟ και στις Τοπικές Αρχές να αξιολογούν και να υποστηρίζουν επαρκώς μετανάστες και πρόσφυγες με αναπηρίες στην ΕΕ. Το πρόγραμμα θα διευκολύνει τη συστηματοποίηση μιας κοινής προσέγγισης στην ΕΕ όσον αφορά την αξιολόγηση των

¹ <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016>

² <http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews/focus-disability>

³ <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016>

μεταναστών και των προσφύγων με αναπηρίες, βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ Τοπικών Αρχών και ΜΚΟ, με σκοπό:

- να δώσει τη δυνατότητα στις ΜΚΟ και στις Τοπικές Αρχές να αξιολογούν και να υποστηρίζουν επαρκώς μετανάστες και πρόσφυγες στην ΕΕ.
- να βελτιώσει τη διαδικασία καταγραφής, αφού μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας ασύλου και/ή της διαδικασίας υποδοχής.
- να αυξήσει τη γνώση και την ανταπόκριση επαγγελματιών από διάφορους τομείς που δουλεύουν με μετανάστες και/ή άτομα με αναπηρίες
- να διασφαλίσει πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Η παρούσα έκθεση αναπτύχθηκε ως μέρος του προγράμματος Πακέτο Εργασιών 1 (Μεθοδολογικό Πλαίσιο: Συλλογή Δεδομένων και Αξιολόγηση Αναγκών). Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας ήταν να εντοπιστούν και να αναλυθούν υφιστάμενα κενά και προβλήματα στον τομέα της αναπηρίας και στις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες στους μετανάστες με αναπηρίες στην Αυστρία, την Ελλάδα, τη Φινλανδία και την Ιταλία. Τα ευρήματα από όλες τις εθνικές εκθέσεις θα συμβάλουν στην ανάπτυξη του Εργαλείου Αξιολόγησης Αναγκών, το οποίο επιδιώκει να αξιολογήσει και να αναγνωρίσει τις ιδιαίτερες ανάγκες μιας συγκεκριμένης ευπαθούς ομάδας.

Σε μια προσπάθεια να καταγραφεί η γενική κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα, την Αυστρία, τη Φινλανδία και την Ιταλία, αλλά και να κατανοηθούν πλήρως τα κενά και οι ανάγκες εκπαίδευσης των επαγγελματιών και των ίδιων των προσφύγων, αυτή η έκθεση συνδυάζει τέσσερις ενότητες ανά χώρα: την ενότητα **ανάλυσης και αξιολόγησης αναγκών** όπως παρουσιάζεται από κάθε χώρα που συμμετέχει στο έργο, με επίκεντρο την τρέχουσα κατάσταση στη μετανάστευση και την αναπηρία, την έννοια της ενσωμάτωσης και της αναπηρίας, τα δικαιώματα των μεταναστών και τις διακρίσεις (στην κοινωνική ζωή, στους νόμους, στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στην εκπαίδευση κ.λπ.) σε κάθε χώρα, κάνοντας παράλληλα αναφορά στις συστάσεις κάθε χώρας. Η δεύτερη ενότητα εξετάζει τη διαδικτυακή έρευνα που διενεργήθηκε με σκοπό να συλλέξει διαδικτυακά δεδομένα μέσω διανεμημένων ερωτηματολογίων, τα οποία αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με όλους τους συνεργάτες. Το ερωτηματολόγιο ασχολήθηκε με πτυχές όπως οι τρέχουσες ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν επαγγελματίες που συνεργάζονται με υπηρεσίες μεταναστών και προσφύγων σε διάφορους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ), Οργανισμούς Ατόμων με Αναπηρίες και παρόχους Υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες, καθώς και με τις ανάγκες εκπαίδευσής τους. Στην έρευνα έπρεπε να συμπεριληφθούν 15-20 οργανισμοί ανά χώρα, αλλά στην περίπτωση της Φινλανδίας ο αριθμός των συμμετεχόντων οργανισμών περιορίστηκε στον ένα, λόγω δυσκολιών στον εντοπισμό επιπρόσθετων οργανισμών στην περιοχή εντός του καθορισμένου χρονικού πλαισίου. Η Τρίτη ενότητα καταπιάνεται με μια άλλη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τη συλλογή ποιοτικών δεδομένων, η οποία περιλαμβάνει **ομάδες εστίασης και συνεντεύξεις** με ειδικούς και

μετανάστες με αναπηρίες, όπου αυτό ήταν δυνατό. Ο σκοπός των ομάδων εστίασης ήταν να συζητήσουν την τρέχουσα εμπειρία των επαγγελματιών, οποιαδήποτε πιθανά προβλήματα αντιμετωπίζουν και άλλες ανάγκες που μπορεί να έχουν. Οι ομάδες εστίασης με τη συμμετοχή μεταναστών με αναπηρίες είχαν στόχο να εξετάσουν την οπτική και την εμπειρία των τελευταίων και να τους δώσουν φωνή για να εκφράσουν τις απόψεις τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση της Ελλάδας, οι δύο ομάδες εστίασης δεν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν λόγω της τρέχουσας μεταναστευτικής κατάστασης της χώρας και έτσι χρησιμοποιήθηκε αντ' αυτού μια προσέγγιση που περιλάμβανε συνεντεύξεις βασισμένες σε ερωτηματολόγια ως εναλλακτική μέθοδος συλλογής δεδομένων. Τέλος, η έκθεση παρουσιάζει κάποιες **εθνικές συστάσεις**, όπως προτείνονται από τους εταίρους, με στόχο να συνοψίσει πιθανά μέτρα που μπορούν να παρθούν ώστε να αντιμετωπιστούν τα τρέχοντα προβλήματα που βιώνει και αντιμετωπίζει η κάθε χώρα.

2. Μεθοδολογία

2.1 Εισαγωγή

Σε αυτή την ενότητα της έκθεσης, παρουσιάζεται η μεθοδολογία που προτάθηκε για τους σκοπούς του προγράμματος. Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογία της έκθεσης ζητούσε από τους συμμετέχοντες να πραγματοποιήσουν, αρχικά, μια έκθεση ανάλυσης κενών και αξιολόγησης αναγκών, στην οποία θα προσδιόριζαν τα κύρια προβλήματα που υπάρχουν στην περιοχή, βασισμένοι σε εκθέσεις, άρθρα και στατιστικά δεδομένα. Επιπρόσθετα, η ανάλυση κενών συμπεριλάμβανε τρέχοντα έργα στην περιοχή που ασχολούνταν με κάποια από τα προβλήματα του τομέα. Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους εταίρους να διεξάγουν ομάδες εστίασης με ειδικούς και μετανάστες με αναπηρίες και τέλος, να πραγματοποιήσουν μια διαδικτυακή έρευνα την οποία έπρεπε να απευθύνουν σε 15-20 οργανισμούς το μέγιστο (συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ, Οργανώσεων Ατόμων με Αναπηρία και άλλων παρόχων υπηρεσιών στις συμμετέχουσες χώρες). Αυτό δεν ήταν δυνατό υπό κάποιες συνθήκες, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Ελλάδας όπου, λόγω της τρέχουσας κατάστασης στη χώρα, αποδείχθηκε δύσκολο να εντοπιστούν και να εμπλακούν ειδικοί και μετανάστες με αναπηρίες σε συζητήσεις ομάδων εστίασης. Για αυτό τον λόγο, χρησιμοποιήθηκε αντ' αυτού η εναλλακτική μέθοδος του ερωτηματολογίου που συμπεριλάμβανε ερωτήσεις από τις ομάδες εστίασης. Στις ακόλουθες υποενότητες, παρουσιάζεται η ανάλυση κενών, οι ομάδες εστίασης/συνεντεύξεις με ειδικούς και μετανάστες με αναπηρίες και τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας.

2.2 Ανάλυση και Αξιολόγηση Αναγκών

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται ανά χώρα οι δύο ομάδες εστίασης, η πρώτη με τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους ειδικούς (στην περίπτωση της Ελλάδας), η ανάλυση των

ερωτηματολογίων, και η δεύτερη με τους μετανάστες με αναπηρίες. Αναφέρθηκαν πολλά αξιόλογα ζητήματα που σε πολλές περιπτώσεις είναι κοινά σε όλες τις χώρες.

Αυστρία

Ξεκινώντας λοιπόν με την Αυστρία, η εν λόγω έκθεση για την ενσωμάτωση περιγράφει την ενσωμάτωση ως μια εκτενή, μακροπρόθεσμη διαδικασία που συμβαίνει σε όλους τους τομείς της ζωής. Ο στόχος είναι να παρασχεθεί ένα πλαίσιο συνθηκών για «ενσωμάτωση μέσω επιτευγμάτων», π.χ. ένα σύστημα στο οποίο οι άνθρωποι δεν κρίνονται στη βάση της προέλευσης, της γλώσσας, της θρησκείας ή της κουλτούρας, αλλά αποκλειστικά μέσω του τι είναι διατεθειμένοι να συνεισφέρουν στην Αυστρία. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι στοιχειώδης η προώθηση, η απαίτηση και η αναγνώριση της αξίας, έτσι ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν πλήρως στην αυστριακή κοινωνία.

Μαζί με ισχυρούς συνεργάτες – για παράδειγμα το Αυστριακό Ταμείο Ενσωμάτωσης (ÖIF), το Συμβούλιο Εμπειρογνομών για την Ενσωμάτωση και τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Ενσωμάτωση – έχουν συντελεστεί σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, τα οποία αντικατοπτρίζονται στις ετήσιες Εκθέσεις για την Ενσωμάτωση:

- Η υιοθέτηση της Αυστριακής Πράξης Ενσωμάτωσης, η εφαρμογή Μαθημάτων Αξιών και Προσανατολισμού, οι απλοποιημένες διαδικασίες αναγνώρισης προσόντων που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό μέσω του Διατάγματος για Αναγνώριση και Αξιολόγηση, η προώθηση της εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας στην πρώιμη παιδική ηλικία, η υιοθέτηση του Αυστριακού Ισλαμικού Νόμου, η τροπολογία του Νόμου για την Ιθαγένεια, για να ονομάσουμε μερικά. Όλα αυτά τα μέτρα ενσωμάτωσης βασίζονται στην αρχή ότι η ενσωμάτωση είναι μια αμφίδρομη διαδικασία που απαιτεί προσπάθεια τόσο από τους μετανάστες όσο και από την πλειονότητα της κοινωνίας.

Από πλευράς αριθμών μετανάστευσης στη χώρα σε σχέση με την προσφυγική κρίση, η Αυστρία κατέγραψε μια αύξηση 64.676 σε διεθνείς μετανάστες το 2016, περίπου 43% λιγότερους από την προηγούμενη χρονιά λόγω της προσφυγικής κρίσης (2015: +113 067). Το 2016, κατατέθηκαν στην Αυστρία 42.285 αιτήσεις ασύλου, πράγμα που σημαίνει ότι ο αριθμός τους έχει μειωθεί σε λιγότερο από το μισό σε σύγκριση με το 2015. Αυτά τα νούμερα δείχνουν συγκεκριμένα το αποτέλεσμα της επανεισαγωγής των συνοριακών ελέγχων τον Μάρτιο του 2016 και τον έλεγχο των έγκυρων διαβατηρίων και αδειών εισόδου κατά μήκος της βαλκανικής οδού. Παρά τη σημαντική μείωση, ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου το 2016 έφτασε το δεύτερο υψηλότερο επίπεδο από το 1999.

Το 2016, οι περισσότεροι αιτούντες άσυλο στην Αυστρία προέρχονταν από το Αφγανιστάν (11.794), ακολούθως από τη Συρία (8.773) και το Ιράκ (2.862). Κοιτάζοντας αυτές τις κύριες χώρες στην πάροδο των τελευταίων επτά ετών, είναι ξεκάθαρο ότι το Αφγανιστάν, με εξαίρεση τις χρονιές 2010, 2013 και 2014 (σε κάθε περίπτωση δεύτερη θέση), υπήρξε πάντα η χώρα προέλευσης με τις περισσότερες αιτήσεις. Οι αιτούντες άσυλο από τη Ρωσική Ομοσπονδία ήταν επίσης πάντα στην πρώτη θέση κατάταξης των χωρών προέλευσης στα χρόνια 2010 – 2014, μέχρι που οι προσφυγικές μετακινήσεις από την Εγγύς και Μέση

Ανατολή άλλαξαν το κέντρο προέλευσης από το 2014 και εξής και τώρα – εκτός από το Αφγανιστάν – η Συρία και το Ιράκ είναι ανάμεσα στις 3 πρώτες χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο. Σχετικά με τις περιοχές προέλευσης των αιτούντων άσυλο, οι διαφορές μεταξύ της Ευρώπης συνολικά και της Αυστρίας γίνονται ολοένα πιο εμφανείς: σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, σχεδόν διπλάσιες αιτήσεις κατατίθενται από Αφγανούς (το 27,9% όλων των αιτήσεων από το Αφγανιστάν στην Αυστρία, το 14,8% κατά μέσο όρο στην ΕΕ).

Παρόλο που σημειώθηκε μια σημαντική μείωση στον αριθμό των αιτήσεων ασύλου στην Αυστρία το 2016 λόγω της επανεισαγωγής των συνοριακών ελέγχων κατά μήκος της βαλκανικής οδού, τα νούμερα είναι ακόμα πολύ υψηλά σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Αυστρία είναι ακόμα στη δεύτερη θέση στο κατά κεφαλήν ποσοστό αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη (μένοντας φυσικά πίσω από τη Γερμανία, αλλά λίγο μπροστά από την Ελλάδα). Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι μόνο 280.000 αιτούντες άσυλο εισήλθαν πράγματι στη Γερμανία το 2016, η Αυστρία και η Ελλάδα αναλογικά επηρεάστηκαν περισσότερο από τις προσφυγικές μετακινήσεις του 2016, παρόλο που οι συνολικοί τους αριθμοί μειώθηκαν. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου στην Ευρώπη το 2016 έχει μειωθεί ελάχιστα σε σύγκριση με το 2015 που κατέγραψε τις περισσότερες αιτήσεις.

Ακολουθώντας τα συγκεκριμένα μέτρα που πάρθηκαν, έχει αναφερθεί ότι το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (National Action Plan - NAP) για την Ενσωμάτωση προβλέπεται να παρέχει μια δομημένη πλατφόρμα για τη συνεργασία σε εθνικό επίπεδο όλων των εμπλεκόμενων συνεργατών για επιτυχημένα μέτρα ενσωμάτωσης και την βελτιστοποίηση της εφαρμογής τους. Επιπρόσθετα με γενικές κατευθυντήριες γραμμές για πολιτικές ενσωμάτωσης, το NAP καλύπτει προβλήματα, αρχές και στόχους στους ακόλουθους τομείς δράσης με ουσιώδη τρόπο: γλώσσα και εκπαίδευση, εργασία και απασχόληση, κράτος δικαίου και αξίες, υγεία και κοινωνικά ζητήματα, διαπολιτισμικός διάλογος, αθλητισμός και ψυχαγωγία, καθώς και διαβίωση και τοπική διάσταση της ενσωμάτωσης.

Στην περιοχή της Συρίας βρίσκεται το τμήμα για τα ζητήματα ασύλου. Είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή του νόμου της Συρίας για βασικές υπηρεσίες: στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και προμήθεια κοινωνικού υλικού για αιτούντες άσυλο στη Συρία. Είναι στενά συνδεδεμένο με φορείς και επιτροπές που χαράσσουν εθνική και τοπική πολιτική.

Σε σχέση με το θέμα της Αναπηρίας, τον Αύγουστο του 2017 εκδόθηκε η τρίτη έκθεση για άτομα με αναπηρίες από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας και Προστασίας του Καταναλωτή. Καλύπτει τις εξελίξεις στην πολιτική σε σχέση με τα άτομα με αναπηρίες από το 2008 μέχρι το 2016. Σύμφωνα με αυτή την έκθεση, το 18,4% των Αυστριακών έχουν κάποια αναπηρία, ποσοστό που μεταφράζεται σε 1,3 εκατομμύρια περίπου ανθρώπους. Η Αυστρία είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα όσον αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες· επικύρωσε τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες το 2008 και έχει επίσης Εθνικό Σχέδιο Δράσης με 250 μέτρα που

εντάσσονται σε 8 κύριες θεματικές, τα οποία έλαβαν και λαμβάνουν χώρα από το 2012 έως το 2020.

Ωστόσο, όπως καταγγέλθηκε και στην έκθεση, αν κοιτάξει κανείς το θέμα της μετανάστευσης και της αναπηρίας, δεν υπάρχουν επίσημα δεδομένα στην Αυστρία, παρά μόνο μερικές πρωτοβουλίες που προσπαθούν να στηρίξουν αυτή την ευπαθή ομάδα στόχο. Ο κύριος πάροχος υπηρεσιών για μετανάστες είναι ο οργανισμός Caritas. Έχει αποκλειστικό συμβόλαιο με την κυβέρνηση της Στυρίας για την υποστήριξη μεταναστών κάθε είδους. Πράγματι, φροντίζει 6.759 ανθρώπους, ποσοστό 0,5% όλων των πολιτών της Στυρίας. Από αυτούς τους ανθρώπους, οι 4.490 είναι άντρες και 2.269 γυναίκες, όλοι αλλοδαποί. Το Γκραζ, ως η πρωτεύουσα της Στυρίας, έχει 2.329 μετανάστες, ενώ άλλες περιοχές έχουν περίπου το 10% των πιο πάνω αριθμών. Για παράδειγμα, στο Γκλείστορφ υπάρχουν στην πραγματικότητα 63 μετανάστες, αλλά είναι πολύ πιθανό αυτοί οι άνθρωποι να έχουν μετατοπιστεί. Από αυτούς τους 63, μόνο δύο έχουν κάποια αναπηρία, σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν από το υπεύθυνο προσωπικό του Caritas.⁴

Για τους μετανάστες με αναπηρίες υπάρχουν ειδικά σημεία στέγασης στα καταλύματα του Caritas που ονομάζονται SU-spots. Για να αποκτήσει κανείς ένα τέτοιο σημείο στέγασης χρειάζεται ιατρική έκθεση ή διάγνωση. Εκτός από τα άτομα με αναπηρίες, τέτοια σημεία στέγασης προσφέρονται και σε άτομα με χρόνιες παθήσεις. Για την κατανομή των ανθρώπων αυτών είναι υπεύθυνο το τμήμα ασύλου στη Στυρία. Το ημερήσιο κόστος για την κάλυψη των εξόδων για τη φιλοξενία ενός πρόσφυγα ή αιτούντος άσυλο είναι 18€, ενώ η κατοχή ενός SU-spot αυξάνει το κόστος στα 40€.

Αναφορά σε πρωτοβουλίες και σχετικά προγράμματα

Τέλος, όσον αφορά πρωτοβουλίες για μετανάστες με αναπηρίες, η αυστριακή έκθεση αναφέρει τις ακόλουθες τρεις:

- Διαπολιτισμική ψυχοθεραπεία από την οργάνωση ZEBRA
- House St. Gabriel από τον οργανισμό Caritas
- Πρόγραμμα BEAM από τον οργανισμό Pronegg & Schleich

Διαπολιτισμική ψυχοθεραπεία από την οργάνωση ZEBRA

Η ZEBRA είναι μια ΜΚΟ που ιδρύθηκε στο Γκραζ το 1986. Προσφέρει καθοδήγηση και υποστήριξη σχετικά με το ζήτημα της μετανάστευσης. Η υπηρεσία της είναι εμπιστευτική και δωρεάν και η ψυχοθεραπεία καλύπτεται από το κρατικό ασφαλιστικό σύστημα. Η καθοδήγηση διεξάγεται από συμβούλους που μιλούν τη μητρική γλώσσα των μεταναστών ή με τη βοήθεια επαγγελματιών διερμηνέων.

⁴ <https://www.caritas-wien.at/hilfe-angebote/asyl-integration/wohnen/wohnhaeuser/haus-st-gabriel/>

Η προσφορά της αποτελείται από:

- Πρώτες διευκρινιστικές συναντήσεις
- Ψυχοθεραπεία που εστιάζει σε τραυματικές εμπειρίες
- Συνοδευτική θεραπεία σώματος
- Ιατρική-ψυχιατρική καθοδήγηση
- Συνοδευτική κοινωνική εργασία

Η θεραπεία υλοποιείται με τη βοήθεια ειδικά εκπαιδευμένων διερμηνέων. Η ZEBRA υποστηρίζει ανθρώπους που έχουν βιώσει φοβερές δοκιμασίες, με σκοπό να μάθουν πώς να ζουν με τις συνέπειες. Συνοψίζοντας, αυτή είναι μια πολύ καλή και σημαντική προσφορά, ιδιαίτερα για μετανάστες με κάποια νοητική αναπηρία. Παρόλο που είναι μια σπουδαία υπηρεσία, η εφαρμογή της επί καθημερινής βάσεως είναι πολύ δύσκολη, αφού δεν είναι εύκολο να υποστηριχθούν όλοι οι άνθρωποι που χρειάζονται αυτή την ειδική φροντίδα.

Το House St. Gabriel από τον οργανισμό Caritas

Ο Caritas είναι ο κύριος πάροχος υπηρεσιών για μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στη Στυρία. Παρέχουν διάφορες υπηρεσίες για όλες τις διαδικασίες που περνούν οι νεοαφιχθέντες και τους υποστηρίζουν σε όλες τις φάσεις της ζωής τους. Μία από τις ειδικές υπηρεσίες που παρέχουν είναι το House St. Gabriel, ένα σπίτι στο οποίο φιλοξενούν αιτούντες άσυλο οι οποίοι χρειάζονται σοβαρή φροντίδα. Αυτό το σπίτι υπήρχε στη Στυρία για περισσότερο από 20 χρόνια, αλλά χρειάστηκε να κλείσει, αφού η στήριξη από την κυβέρνηση δεν ήταν αρκετή για να καλύψει όλα τα έξοδα για την ποιότητα της περίθαλψης. Υπάρχει, ωστόσο, ένα ακόμα σπίτι στην Μαρία Ένζερσντορφ, μια πόλη στην Κάτω Αυστρία. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα τους, αυτή τη στιγμή βρίσκονται εκεί 140 άνθρωποι, 50 από τους οποίους έχουν σοβαρές νοητικές ή σωματικές αναπηρίες. Μέσω μιας δομής και μιας ευρείας θεραπευτικής παροχής, προσπαθεί να διαμορφώσει ένα καθημερινό πρόγραμμα για αυτά τα ευπαθή άτομα.

Το έργο BEAM από τον οργανισμό Pronegg & Schleich

Ο οργανισμός Pronegg & Schleich είναι πάροχος υπηρεσιών κυρίως για άτομα με αναπηρίες όλων των ηλικιών. Ο στόχος του έργου BEAM είναι να υποστηρίξει τους μετανάστες και τα παιδιά τους με αναπηρίες και νοητική υστέρηση. Η προσφορά τους αποτελείται από τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση είναι μια προσωπική συζήτηση δια ζώσης ή μέσω τηλεφώνου. Σε αυτό το πρώτο στάδιο, η επαγγελματική ομάδα προσπαθεί να βοηθήσει βρίσκοντας συστήματα υποστήριξης και καθοδηγώντας τους γονείς ενός παιδιού με αναπηρία κατά τη διάρκεια των διαδικασιών με τις νομικές αρχές. Σε συνεργασία με αυτό το ειδικό πρόγραμμα, ο οργανισμός Pronegg & Schleich προσφέρει επίσης μαθήματα γερμανικής γλώσσας για άτομα με αναπηρίες. Σε αντίθεση με τα κανονικά μαθήματα γλώσσας, ο ρυθμός και το περιεχόμενο προσαρμόζονται για να συμβαδίζουν με τις ανάγκες των μεταναστών με αναπηρίες.

Στην Ελλάδα επί του παρόντος υπάρχουν πάνω από 60.000 πρόσφυγες και μετανάστες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν πολλαπλούς κινδύνους. Από τις 14 Ιουνίου 2018, υπάρχουν 16.937 άνθρωποι στα ελληνικά νησιά.⁵ Ανάμεσά τους βρίσκονται και ορισμένοι από τους πιο ευάλωτους, έγκυες γυναίκες, μονογονεϊκές οικογένειες, ασυνόδευτα παιδιά, ηλικιωμένοι άνθρωποι, άτομα με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις, επιζώντες σεξουαλικής βίας και βίας με βάση το φύλο και θύματα εμπορίας ανθρώπων. Ο αριθμός των ευάλωτων ανθρώπων που διαμένουν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης σε όλη την Ελλάδα είναι δύσκολο να αγνοηθεί, αν λάβει κανείς υπόψη τις επισφαλείς συνθήκες στις οποίες ζουν μέσα και έξω από αυτά. Δυστυχώς, δεν υπάρχουν αξιόπιστα εθνικά δεδομένα αναφορικά με τον συνολικό αριθμό μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες στην Ελλάδα. Αυτά τα άτομα αντιπροσωπεύουν ακόμα μια ομάδα αόρατων ανθρώπων. Πέρα από τη δοκιμασία να επιβιώσουν του ταξιδιού, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες συναντούν διάφορα εμπόδια κατά τη διάρκεια φιλοξενίας τους στα hot-spot και σε άλλα κέντρα στέγασης στη χώρα. Μία από τις κυριότερες ανησυχίες είναι η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τα νομικά τους δικαιώματα, τη διεθνή προστασία και η δυσκολία ασφαλούς πρόσβασης σε νομικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και σε Εγκαταστάσεις Αποχέτευσης και Υγιεινής (WASH).⁶

Παράλληλα, η επιτόπια έρευνα δείχνει ότι άτομα με αναπηρίες και συγκεκριμένες ανάγκες πολύ συχνά δεν καταγράφονται και είναι θύματα κακομεταχείρισης στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης όσον αφορά τις ιατρικές και κοινωνικές τους ανάγκες.⁷ Είναι επίσης γεγονός ότι ο καταγεγραμμένος αριθμός ατόμων με αναπηρίες και συγκεκριμένες ανάγκες που διαμένουν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης είναι κατά πολύ μικρότερος από τον πραγματικό αριθμό. Επίσης, οι διαθέσιμοι χώροι με κατάλληλες εγκαταστάσεις φιλοξενίας (από άποψη προσβασιμότητας και άνεσης χώρου) δεν αρκούν για να στεγάσουν το σύνολο των ανθρώπων με αναπηρίες.

Σχετικά με τα ζητήματα της ενσωμάτωσης, των διακρίσεων και των δικαιωμάτων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, δίνεται η εντύπωση ότι οι άνθρωποι που φτάνουν στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη διαβίωσή τους

⁵<http://mindigital.gr/index.php/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-refugee-crisis/2374-national-situational-picture-regarding-the-islands-at-eastern-aegean-sea-14-06-2018>

⁶<http://mindigital.gr/index.php/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-refugee-crisis/2374-national-situational-picture-regarding-the-islands-at-eastern-aegean-sea-14-06-2018>

⁷ Ε.Σ.ΑμεΑ(2017): «Εφαρμογή εκπαιδευτικών σεμιναρίων για ζητήματα αναπηρίας και χρόνιων παθήσεων», 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους μετανάστες με αναπηρία» που χρηματοδοτήθηκε από την UNHCR. Αθήνα: Δεκέμβριος, 2018.

στο νέο περιβάλλον. Από το 2015, οι συνθήκες υποδοχής έχουν αλλάξει δραματικά και οι μετανάστες είναι ενήμεροι για τους κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν στη χώρα υποδοχής.⁸ Ο μεταβατικός χαρακτήρας της παραμονής τους στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, καθώς και στα νησιά ή στην ηπειρωτική χώρα, επηρεάζει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική τους υγεία.

Για να ολοκληρωθούν οι διοικητικές διαδικασίες στα νησιά, οι νεοαφιχθέντες μπορεί να παραμείνουν στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης για μήνες ή και για έναν ολόκληρο χρόνο μέχρι να αρθούν οι γεωγραφικοί περιορισμοί. Συνήθως, δεν συμβαίνει το ίδιο όταν ορισμένα άτομα αναγνωριστούν ως ευάλωτα σύμφωνα με τον νόμο λειτουργίας της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΥΤ), με βάση τον οποίο παρέχεται άρση των γεωγραφικών περιορισμών για τα άτομα που ορίζονται ως ευάλωτα είτε για ιατρικούς είτε για ανθρωπιστικούς λόγους. Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) είναι υποχρεωμένα να παρέχουν ειδική ιατρική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη στα ευάλωτα άτομα. Ωστόσο, λόγω των συνθηκών υπερπληρότητας και της έλλειψης σωστής αναγνώρισης, άτομα που έχουν συγκεκριμένες ανάγκες μπορεί να τύχουν κακομεταχείρισης ή να παραμεληθούν κατά τη διάρκεια παραμονής τους στα ΚΥΤ. Ακόμα και όταν μεταφερθούν στην ηπειρωτική χώρα, η έλλειψη ενός δικτύου υποστήριξης και η περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες καθιστά την ενσωμάτωσή τους αρκετά δύσκολη.

Στο αστικό περιβάλλον, η ενσωμάτωση προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες είναι εξαιρετικά δύσκολη λόγω των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά, πράγμα το οποίο φαίνεται να είναι ένα από τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα.

Σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες, αυτοί που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, αυτούς στους οποίους έχει δηλαδή παραχωρηθεί καθεστώς ασύλου, έχουν θεωρητικά τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες με αναπηρίες και μπορούν, επομένως, να έχουν πρόσβαση σε όλα τα ωφέληματα και άλλες υπηρεσίες που παρέχονται σε άτομα με αναπηρίες.⁹ Τα ωφέληματα αναπηρίας των αναγνωρισμένων προσφύγων εξαρτώνται από το είδος και το ποσοστό της αναπηρίας, πράγμα που ισχύει επίσης για τους Έλληνες πολίτες με χρόνιες παθήσεις και/ή αναπηρίες. Από την άλλη, οι αιτούντες άσυλο έχουν τα ίδια δικαιώματα με του Έλληνες πολίτες με αναπηρίες μόνο εάν αξιολογηθούν ως άτομα με σοβαρή αναπηρία που φτάνει το ποσοστό του 67% και άνω.

⁸ Ε.Σ.ΑμεΑ(2017): «Εφαρμογή εκπαιδευτικών σεμιναρίων για ζητήματα αναπηρίας και χρόνιων παθήσεων», 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους μετανάστες με αναπηρία» που χρηματοδοτήθηκε από την UNHCR. Αθήνα: Δεκέμβριος, 2018.

⁹ Ε.Σ.ΑμεΑ(2017): «Εφαρμογή συναντήσεων καθοδήγησης με πρόσφυγες και αιτητές ασύλου με αναπηρίες, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους», 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους μετανάστες με αναπηρία» που χρηματοδοτήθηκε από την UNHCR. Αθήνα: Δεκέμβριος, 2018.

Ανάγκες και προβλήματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα

Στην ελληνική έκθεση εντοπίζονται και αναφέρονται πολυάριθμες ανάγκες και προβλήματα που σχετίζονται με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Οι κύριες δυσκολίες που εντοπίστηκαν είναι οι εξής:

- Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, καθώς και οι Ανοιχτές Εγκαταστάσεις Στέγασης (camps), δεν παρέχουν την υποστήριξη που χρειάζονται οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο σε σχέση με την αναπηρία τους. Για τους ενήλικες και τα παιδιά με σοβαρές αναπηρίες, είναι πολύ δύσκολο να περάσουν αυτοπροσώπως από συνεντεύξεις ασύλου και, επομένως, θα έπρεπε να εξαιρούνται από αυτή τη διαδικασία. Για παράδειγμα, στα ΚΥΤ της Λέσβου και της Σάμου, οι χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στο γραφείο ασύλου λόγω των μη προσβάσιμων υποδομών.
- Επιπρόσθετα, το σύστημα υγείας στην Ελλάδα δεν ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες υγειονομικές και ιατρικές ανάγκες των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες (π.χ. θέματα προσβασιμότητας, τα νοσοκομεία δεν μπορούν να παρέχουν κατάλληλες θεραπείες ή να αναλάβουν χειρουργεία, υπάρχουν μεγάλες καθυστερήσεις στα ραντεβού με τους γιατρούς κλπ).¹⁰ Ταυτόχρονα, τόσο το ελληνικό κράτος όσο και οι ΜΚΟ, δεν μπορούν να καλύψουν τη φαρμακευτική αγωγή (π.χ. ινσουλίνη) και τον βοηθητικό εξοπλισμό (π.χ. αναπηρικά αμαξίδια, δεκανίκια) που είναι απαραίτητα για κάποια είδη αναπηριών και/ή χρόνιων παθήσεων.
- Ακόμα, τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, οι Υπηρεσίες Ασύλου, οι Εγκαταστάσεις Φιλοξενίας (π.χ. διαμερίσματα ή καταφύγια για ανηλίκους) δεν είναι προσβάσιμα από άτομα με σωματικές και αισθητηριακές αναπηρίες. Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο που είναι χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων, εάν υπάρχουν οποιεσδήποτε κατάλληλες εγκαταστάσεις φιλοξενίας, μεταφέρονται σε διαμερίσματα και ξενοδοχεία είτε στα νησιά είτε στην ηπειρωτική χώρα, όπου τις περισσότερες φορές τα κριτήρια προσβασιμότητας δεν ισχύουν. Διάφορα προβλήματα προσβασιμότητας υπάρχουν και στα camps, ενώ ακόμα και σε χώρους στέγασης που είναι προσβάσιμοι, η γύρω περιοχή μπορεί να μην είναι.
- Πολλές φορές, δεν παρέχεται η αναγκαία ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη στους πρόσφυγες και στους αιτούντες άσυλο που ζουν σε διαμερίσματα. Υπάρχουν άτομα με αναπηρίες που ζουν μόνο τους στη χώρα ή που η οικογένειά τους δεν μπορεί να τους στηρίξει και δεν έχουν καμιά βοήθεια για να αντιμετωπίσουν την αναπηρία τους. Οι διορισμένοι κοινωνικοί λειτουργοί παρακολουθούν τις υποθέσεις τους σε εβδομαδιαία βάση, αλλά λόγω των επείγουσών αναγκών που έχουν αυτοί οι άνθρωποι, μπορεί αυτό να μην είναι αρκετό.

¹⁰ Ε.Σ.ΑμεΑ(2017): «Εφαρμογή συναντήσεων καθοδήγησης με πρόσφυγες και αιτητές ασύλου με αναπηρίες, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους», 2017, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους μετανάστες με αναπηρία» που χρηματοδοτήθηκε από την UNHCR. Αθήνα: Δεκέμβριος, 2018.

- Επιπρόσθετα, τα Κέντρα Διάγνωσης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ) δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες αξιολόγησης των παιδιών προσφύγων με αναπηρίες λόγω του φόρτου εργασίας και της έλλειψης διαγνωστικών εργαλείων που να είναι προσαρμοσμένα στο πολιτισμικό υπόβαθρο των προσφύγων. Επομένως, η ενσωμάτωση των παιδιών προσφύγων με αναπηρίες σε κατάλληλες εκπαιδευτικές δομές είναι όντως μια πολύ απαιτητική διαδικασία.
- Οικογένειες με παιδιά ή ενήλικες με σοβαρές αναπηρίες δεν έχουν την απαραίτητη στήριξη για να ανακουφιστούν από το βάρος της φροντίδας του ανάπηρου μέλους της οικογένειας, πράγμα που θα τους επέτρεπε να ασχοληθούν με ζητήματα της καθημερινής τους ζωής (π.χ. υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που αδυνατούν να επισκεφτούν γιατρούς ή να μεταβούν στην Υπηρεσία Ασύλου, επειδή δεν έχουν κανέναν που να μπορεί να μείνει με το μέλος της οικογένειας που χρειάζεται φροντίδα).¹¹
- Πολλοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες είναι πολύ απογοητευμένοι από την έλλειψη ευκαιριών για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας ή την παρακολούθηση άλλων μαθημάτων που είτε θα βελτίωνε την καθημερινή τους ζωή ή θα διευκόλυνε την ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία και την αγορά εργασίας.
- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες δεν αναγνωρίζονται, ούτε καταγράφονται πάντα εγκαίρως ως ευπαθείς περιπτώσεις κατά τη διάρκεια της εισόδου τους στη χώρα.
- Δεν υπάρχουν εξειδικευμένα πρωτόκολλα για την εγγραφή προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες, πέρα από τα κριτήρια ευπάθειας που περιγράφονται γενικά στον ελληνικό νόμο λειτουργίας των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Δεν υπάρχει, επίσης, συνεχόμενη παρακολούθηση των ατόμων κατά τη διάρκεια μεταφορών στο αστικό περιβάλλον μέσα στη χώρα.
- Δεν υπάρχει επίσημο ατομικό σχέδιο για την παρακολούθηση ενός ατόμου με αναπηρία και/ή χρόνια πάθηση που θα μπορούσε να καλύψει ζητήματα υγείας και αναπηρίας, ανάγκες και προϋποθέσεις για οποιαδήποτε μετακίνηση και στέγαση μέσα στη χώρα, καθώς και παροχές για γενικές υπηρεσίες και προγράμματα που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν πλήρη κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση.
- Το προσωπικό και οι εμπλεκόμενοι φορείς που ασχολούνται με την προσφυγική κρίση στην Ελλάδα, έχουν έλλειψη πληροφοριών που αφορούν τις κατάλληλες δομές και υπηρεσίες που υπάρχουν για άτομα με αναπηρίες, καθώς και πληροφοριών για τα δικαιώματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες στην Ελλάδα (π.χ. το δικαίωμα για επίδομα αναπηρίας).

¹¹ Πρόγραμμα «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους μετανάστες με αναπηρία» που χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Σ.ΑμεΑ με τη στήριξη της UNHCR. Αθήνα: Δεκέμβριος, 2018.

- Υπάρχει, επίσης, έλλειψη πληροφοριών σχετικά με δημόσιες υπηρεσίες υποστήριξης ατόμων με αναπηρίες, ακόμα και για τον γενικό πληθυσμό. Για παράδειγμα, δεν είναι ενήμεροι για τα Κοινοτικά Κέντρα ή τα Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α), κλπ.

Αναφορά σε σχετικά εθνικά προγράμματα ή προϋπάρχουσες πρωτοβουλίες

Η πλειοψηφία των προγραμμάτων που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα τα οποία παρέχουν υποστήριξη σε πρόσφυγες και μετανάστες, παρέχουν, επίσης, υπηρεσίες σε άτομα με ειδικές ανάγκες χωρίς να έχουν, ωστόσο, συγκεκριμένο τμήμα για αναπηρίες. Το μόνο πρόγραμμα στην Ελλάδα που εστίαζε σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες ήταν ένα πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στο δεύτερο μισό του 2017 από την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.):

Το πρόγραμμα με τίτλο «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους πρόσφυγες με αναπηρία» ήταν ένα μοναδικό έργο που χρηματοδοτήθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και είχε τους εξής στόχους: α) να εντοπίσει και να καταγράψει τα συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες, καθώς και οι οικογένειές τους, β) να συμβάλει στην ενδυνάμωση αυτών των ομάδων και να τους διευκολύνει να διεκδικήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, γ) να συνεργαστεί με τις αρμόδιες αρχές και φορείς για την αποτελεσματική ανταπόκριση στις ειδικές ανάγκες προστασίας και υποστήριξης που έχουν αυτές οι ομάδες. Οι κύριες δράσεις του προγράμματος ήταν οι ακόλουθες:

- Συναντήσεις Διαβούλευσης με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, με στόχο να αναγνωριστούν και να καταγραφούν οι ανάγκες τους και να διατυπωθούν προτάσεις για την καλύτερη ικανοποίηση αυτών των αναγκών.
- Υλοποίηση Σεμιναρίων Κατάρτισης που απευθύνονταν στο προσωπικό της UNHCR, σε ΜΚΟ ενεργές στο πεδίο παροχής υπηρεσιών σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, καθώς και στο προσωπικό δημόσιων υπηρεσιών υποδοχής, ταυτοποίησης και φιλοξενίας για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.
- Λειτουργία Γραφείου και τηλεφωνικής υπηρεσίας, στελεχωμένων με κοινωνικούς επιστήμονες και δύο διερμηνείς (ένας για την αραβική και ένας για την περσική γλώσσα) που παρείχαν εξειδικευμένες πληροφορίες και καθοδήγηση σε οργανισμούς που εργάζονταν με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, σχετικά με ζητήματα αναπηρίας.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ της Ε.Σ.Α.μεΑ και της UNHCR, το πρόγραμμα «Σχεδιάζοντας μαζί: Ενδυναμώνοντας τους πρόσφυγες με αναπηρία» συνέχισε μετά τον Ιανουάριο του 2018 με παρόμοιες δράσεις, με χρηματοδότηση και πάλι από την UNHCR.

Φινλανδία

Στη φινλανδική έκθεση, μόλις που υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα για το θέμα των αιτούντων άσυλο και προσφύγων με αναπηρίες στην Φινλανδία. Ακόμα και τα αριθμητικά στατιστικά στοιχεία είναι ανύπαρκτα. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της Φινλανδίας, το 2016 βρίσκονταν στη χώρα περίπου 360.000 άτομα ξένης καταγωγής.¹² Με βάση την αναλογία των ατόμων με αναπηρία στον συνολικό πληθυσμό, αναφέρθηκαν τα εξής ποσοστά: 1% με σοβαρή αναπηρία, 5% με μέτρια αναπηρία και 10% με ήπια αναπηρία. Αν η φόρμουλα αυτή εφαρμοστεί και στον συνολικό αριθμό ατόμων με ξένη καταγωγή, τότε εκτιμάται ότι υπάρχουν στη Φινλανδία γύρω στους 3.600 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες με σοβαρή αναπηρία και μέχρι 50.000 μετανάστες με κάποιου είδους δυσκολία. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι αριθμοί αυτοί δεν περιλαμβάνουν τους μετανάστες που δεν εξυπηρετήθηκαν από οποιοδήποτε υπηρεσίες και δεν είναι εγγεγραμμένοι ή ταυτοποιημένοι, οι οποίοι είναι συνήθως και οι πιο ευάλωτοι.¹³

Η Φινλανδία δέχεται περίπου 1.000 επανεγκατεστημένους πρόσφυγες κάθε χρόνο. Ως επανεγκατεστημένοι πρόσφυγες ορίζονται οι άνθρωποι που χρειάστηκε να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής ή μόνιμης διαμονής τους και δεν μπορούν να παραμείνουν στη χώρα στην οποία κατέφυγαν. Είναι απαραίτητο, επίσης, να έχουν καθοριστεί ως επανεγκατεστημένοι πρόσφυγες από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR).¹⁴ Συνήθως, οι επανεγκατεστημένοι πρόσφυγες επιλέγονται από προσφυγικά στρατόπεδα των ΗΕ και είναι τραυματισμένοι άνθρωποι με δυσκολίες ή προβλήματα ψυχικής υγείας.¹⁵

Επιπρόσθετα, το Διάταγμα για την Προώθηση της Ενσωμάτωσης Μεταναστών¹⁶ έχει στόχο να διασφαλίσει ότι οι μετανάστες λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση που τους δίνει τη γνώση και τις ικανότητες που χρειάζονται για να λειτουργήσουν στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Επιπλέον, προωθεί τη διατήρηση της γλώσσας και της κουλτούρας των μεταναστών. Το διάταγμα περιλαμβάνει, επίσης, ορισμούς κοινωνικής ενίσχυσης, που στοχεύουν στη βελτίωση του τρόπου ζωής του κάθε μετανάστη, καθώς και στην πρόληψη της περιθωριοποίησης. Με την Πράξη αυτή, οι αρχές έχουν στόχο να εξασφαλίσουν τη συνεργασία σε πολλούς τομείς. Σκοπός του Διατάγματος είναι να διασφαλίσει ότι μπορούν να ληφθούν βελτιωμένα μέτρα ενσωμάτωσης για τους μετανάστες με ειδικές ανάγκες υποστήριξης, λόγω της μειωμένης λειτουργικής τους ικανότητας που οφείλεται σε δυσκολίες

¹² Η Στατιστική Υπηρεσία της Φινλανδίας είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://www.stat.fi>

¹³ <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vammaisen-maahanmuuttaja>

¹⁴ <http://migri.fi/kiintopakolaiset>

¹⁵ <https://intermin.fi/maahanmutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintopakolaiset>

¹⁶ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L1>

ή σε άλλες αιτίες. Το Διάταγμα για την Προώθηση της Ενσωμάτωσης Μεταναστών συντάχθηκε για να διασφαλίσει ότι οι μετανάστες λαμβάνουν βασική εκπαίδευση για τη φινλανδική κοινωνία και πληροφορίες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στην κοινωνία και στην εργασία. Το Διάταγμα εγγυάται σωστή καθοδήγηση για αυτά τα θέματα. Η συγκεκριμένη πράξη δεν ισχύει για τους Φινλανδούς πολίτες, αλλά για αυτούς που έχουν τίτλο παραμονής, εγγραφή δικαιώματος διαμονής ή δελτίο διαμονής.¹⁷

Εκτός από τα δικαιώματα του ατόμου με αναπηρία, η έκθεση ανέφερε ότι ένα ανάπηρο άτομο έχει ίσα δικαιώματα και στην ενσωμάτωση, αλλά αυτά τα δικαιώματα δεν εφαρμόζονται πάντα. Το 2013, οι Kokkonen και Oikarinen¹⁸ δημοσίευσαν μια έρευνα που εστίαζε στους μετανάστες με αναπηρίες και στους τρόπους με τους οποίους αναγνωρίζονταν κατά τη διάρκεια σχεδιασμού της εκπαίδευσης για την ενσωμάτωση. Σύμφωνα με την έρευνα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες υποστήριξης δεν λαμβάνονται υπόψη στην εκπαίδευση για την ενσωμάτωση, ενώ μέτρα ατομικής ενσωμάτωσης δεν μπορούν να ληφθούν λόγω έλλειψης πόρων. Επίσης, τα μέτρα με τα οποία εφαρμόζονται οι αρχικές αξιολογήσεις δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς. Συχνά, άτομα με αναπηρίες δεν είχαν πρόσβαση στην εκπαίδευση για την αγορά εργασίας, γιατί είναι εύκολο να υποθέσει κανείς ότι δε θα μπορούσαν ή δε θα έπρεπε να εργάζονται. Η προσβάσιμη εκπαίδευση για ενσωμάτωση και τα επαρκή μέτρα υποστήριξης απαιτούν περισσότερες ευκαιρίες· για παράδειγμα, η περίοδος αναμονής για τη γλωσσική εκπαίδευση κυμαινόταν από ένα μέχρι είκοσι χρόνια.¹⁹

Η Φινλανδία υπέγραψε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCRPD) το 2007 και την επικύρωσε το 2015. «Ο σκοπός της παρούσας Σύμβασης είναι να προωθήσει, να προστατέψει και να διασφαλίσει ότι όλα τα άτομα με αναπηρίες απολαμβάνουν πλήρως και ισότιμα όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και να προωθήσει τον σεβασμό για την εγγενή αξιοπρέπειά τους.»²⁰ Η Φινλανδία θα αποχωρήσει από τη Σύμβαση εάν η συμμετοχή στην εκπαίδευση για την ενσωμάτωση εμποδίζεται ή εκτελείται με ακατάλληλο τρόπο.

Οι ανάπηροι μετανάστες έχουν δικαίωμα στην παροχή υπηρεσιών, αλλά μπορούν εύκολα να περιθωριοποιηθούν, γιατί παραμένουν παγιδευμένοι μεταξύ των μεταναστευτικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες. Οι διαδικασίες υποστήριξης και προσαρμογής είναι συχνά δύσκολες και πολύπλοκες. Οι μετανάστες με αναπηρίες δεν είναι ενήμεροι για τις δυνατότητες που έχουν, γιατί δεν τους έχουν παρουσιαστεί οι επιλογές τους. Μπορεί να μην ξέρουν πώς να μελετήσουν, γιατί δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να το

¹⁷ <http://kotouttaminen.fi/laki-kotoutumisen-edistamisesta>

¹⁸ Kokkonen, M., & Oikarinen, T. (2012). Kotoutumista kaikille. *Vammaiset maahanmuuttajat ja kotoutumiskoulutus. Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma. Vammaisfoorumi ry. Helsinki.*

¹⁹ Kokkonen, M., & Oikarinen, T. (2012). Kotoutumista kaikille. *Vammaiset maahanmuuttajat ja kotoutumiskoulutus. Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma. Vammaisfoorumi ry. Helsinki*

²⁰ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

κάνουν στη χώρα καταγωγής τους. Δεν μπορούν να εστιάσουν στις σπουδές, όσο περιμένουν για την απόφαση που ορίζει αν μπορούν να παραμείνουν στη χώρα που βρίσκονται ή όχι. Επιπλέον, μπορεί να περιμένουν χρόνια για να παρακολουθήσουν μεταναστευτική εκπαίδευση ή μπορεί να έχουν ήδη συμμετάσχει στην εκπαίδευση χωρίς επαρκείς υπηρεσίες υποστήριξης και έτσι η γνώση τους να είναι περιορισμένη.²¹

Ιταλία

Η ιταλική έκθεση λαμβάνει κυρίως υπόψη το κανονικό σύστημα υποδοχής, δηλαδή την Κεντρική Υπηρεσία του Συστήματος Προστασίας για Αιτούντες άσυλο και Πρόσφυγες (SPRAR), με σκοπό να οριοθετήσει το πεδίο της έρευνας. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δύσκολο να συνάγει κανείς συγκεκριμένα δεδομένα για τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο με αναπηρίες, γιατί τα στατιστικά στοιχεία γέρνουν προς το ένα ή το άλλο χαρακτηριστικό. Είναι γνωστό ότι 338 αλλοδαποί ανήλικοι (1,3%), 846 ενήλικες (1,7%) και 278 μη αυτάρκη άτομα τρίτης ηλικίας (0,1%) ήταν ανάμεσα στους φιλοξενούμενους των ιδρυματικών μονάδων κοινωνικής πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης το 2012, ενώ εκτιμάται ότι τα εισερχόμενα δεδομένα για τις συντάξεις αναπηρίας πολιτών (12.493) και τα αντίστοιχα βοηθήματα (6.764) που δόθηκαν σε πολίτες εκτός της ΕΕ είναι χαμηλότερα από τον πραγματικό αριθμό.²²

α) Άτομα με αναπηρίες: νομικές εγγυήσεις. Εκπαίδευση/Υγεία/Εργασία

β) Μετανάστες και αιτούντες άσυλο: νομικές εγγυήσεις.
Υποδοχή/Εκπαίδευση/Υγεία/Εργασία

α) Νομικές εγγυήσεις για άτομα με αναπηρίες

Η Ιταλία επικύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία με τον Νόμο 18/2009, ο οποίος προβλέπει ότι κάθε ανεξάρτητο Κράτος δεσμεύεται να συλλέξει τις κατάλληλες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων στατιστικών δεδομένων και αποτελεσμάτων ερευνών, τα οποία επιτρέπουν τη διατύπωση και την εφαρμογή πολιτικών που μπορούν να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.²³

²¹ Kokkonen, M., & Oikarinen, T. (2012). Kotoutumista kaikille. *Vammaiset maahanmuuttajat ja kotoutumiskoulutus. Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma. Vammaisfoorumi ry. Helsinki.*

²² FISH, UNAR (2013), Report di Ricerca "Migranti con disabilità, conoscere i dati per costruire le politiche", 2013. FISH, UNAR Ερευνητική έκθεση «Μετανάστες με αναπηρίες: Μάθε τα δεδομένα για να χτίσεις πολιτικές», 2013 διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://www.fishonlus.it/files/2012/05/ReportMigranti_Unar_Regioni_Ob_Con.pdf

²³ UNCRPD (2006), Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<https://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/convtexte.htm>

Η ιταλική σύμπραξη ενέκρινε τον Οδηγό για την Ανθρωπιστική Βοήθεια και την Αναπηρία (2015)²⁴ ως την κατάλληλη προσέγγιση για να διασφαλιστεί ο σεβασμός προς τα ανθρώπινα δικαιώματα των εκτοπισθέντων και των μεταναστών με αναπηρίες.

Σύμφωνα με το **Σύνταγμα** της, η Ιταλική Δημοκρατία:

- εγγυάται σχολεία για όλους (Άρθρο 34)
- απαιτεί να εκπληρωθεί το υποχρεωτικό καθήκον της αλληλεγγύης (Άρθρο 2)
- αναλαμβάνει το «καθήκον της Δημοκρατίας να καταργήσει οποιαδήποτε εμπόδια περιορίζουν την ελευθερία και την ισότητα μεταξύ των πολιτών με σκοπό να διασφαλίσει την πλήρη εξέλιξη του ανθρώπου» (Άρθρο 3)

Σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, η ιταλική νομοθεσία εντάσσει όλους τους μαθητές με αναπηρίες σε κανονικά σχολεία και τάξεις, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, στα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία (**Νόμος 517/77**). Για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ένας ειδικός δάσκαλος επιβλέπει τον μαθητή. Για κάθε μαθητή με αναπηρίες δημιουργείται ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πλάνο που παρέχει τα κατάλληλα εκπαιδευτικά εργαλεία και πηγές. Οι δήμοι είναι υπεύθυνοι για την παροχή μεταφοράς και εξειδικευμένης βοήθειας που μπορεί να χρειαστεί. Ο αριθμός των μαθητών στην τάξη μειώνεται στους 22 εάν υπάρχει ένας μαθητής με αναπηρίες και στους 20 εάν υπάρχουν 2.²⁵ Ο **Νόμος 170/2010** αναγνωρίζει τη δυσλεξία, τη δυσγραφία, τη δυσορθογραφία και τη δυσαριθμησία ως συγκεκριμένες μαθησιακές διαταραχές. Αυτό ο Νόμος – ο οποίος προβλέπει ότι οι μαθητές με μαθησιακές διαταραχές δε χρειάζονται ειδικούς δασκάλους, αλλά μάλλον έναν νέο τρόπο διδασκαλίας που να συμφωνεί με τον τρόπο μάθησής τους – προωθεί μια αλλαγή οπτικής. Ο στόχος είναι να μετατοπιστεί η εστίαση από μια κλινική σε μια παιδαγωγική οπτική, μέσω της ενδυνάμωσης όλων των θεμάτων που συμπεριλαμβάνονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.²⁶

Η θεμελιώδης αρχή της ενσωμάτωσης και του δικαιώματος των μαθητών με αναπηρίες να λαμβάνουν συγκεκριμένη υποστήριξη περιλαμβάνεται, επίσης, σε όλη την μεταγενέστερη νομοθεσία που ρυθμίζει τις γενικές παραμέτρους του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως η εγγραφή, το μέγεθος των τάξεων και η αξιολόγηση των μαθητών, καθώς και την κατάρτιση και στήριξη των εκπαιδευτικών σε ό,τι σχετίζεται με το πρόγραμμα μαθημάτων. Οι επακόλουθοι κανονισμοί διευκρινίζουν ότι τα εκπαιδευτικά και διδακτικά μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται από την προσχολική εκπαίδευση, για να υποστηρίξουν τις σωστές διαδικασίες

²⁴ Οδηγός (2015) για την Ανθρωπιστική Βοήθεια και την Αναπηρία, διαθέσιμος στη διεύθυνση: https://www.esteri.it/mae/resource/doc/2016/07/a_01_vademecum_disabilita_emergenza_eng.pdf

²⁵ Eurydice (2018), Παροχή Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής στο Επίσημο Εκπαιδευτικό Σύστημα, Ιταλία, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/special-education-needs-provision-within-mainstream-education-33_en

²⁶ Eurydice (2018), Παροχή Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής στο Επίσημο Εκπαιδευτικό Σύστημα, Ιταλία, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/special-education-needs-provision-within-mainstream-education-33_en

διδασκαλίας και μάθησης, όπως είναι οι πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς, μέσω εξατομικευμένων πλάνων εκπαίδευσης.²⁷

Όσον αφορά τους μετανάστες μαθητές, ορισμένα πρόσθετα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν κάποιους άλλους τρόπους υποστήριξης (π.χ. απαλλαγή από κάποια δίδακτρα). Στην περίπτωση αλλοδαπών μαθητών, τα σχολεία μπορούν να δημιουργήσουν ατομικά ή ομαδικά γλωσσικά εργαστήρια, για να διευκολύνουν την εκμάθηση της γλώσσας. Αλλοδαποί ανήλικοι, συμπεριλαμβανομένων και των παράτυπων μεταναστών, έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους ανήλικους ιταλικής υπηκοότητας, εφόσον **η Ιταλία επικύρωσε τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού**.

Για να συνεχίσουμε με τον τομέα της Υγείας, ο **Νόμος της 5^{ης} Φεβρουαρίου 1992, αρ. 104** είναι ένας «*Νόμος πλαίσιο για τη βοήθεια, την κοινωνική ενσωμάτωση και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες*» (Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα του Κράτους, 17 Φεβρουαρίου 1992, αρ.39, S.O.), όπου περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι κανονισμοί:

Το κράτος: α) εγγυάται τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και τα δικαιώματα της ελευθερίας και της αυτονομίας του ατόμου με αναπηρία και προωθεί την πλήρη ενσωμάτωση στην οικογένεια, το σχολείο, την εργασία και την κοινωνία· *β)* αποτρέπει και εξαλείφει τις συνθήκες που εμποδίζουν την εξέλιξη του ανθρώπου, την επίτευξη της μέγιστης δυνατής αυτονομίας και τη συμμετοχή του ατόμου με αναπηρίες στη ζωή της κοινότητας, καθώς και την εφαρμογή των ατομικών, πολιτικών και περιουσιακών δικαιωμάτων· *γ)* επιδιώκει τη λειτουργική και κοινωνική ανάκαμψη του ατόμου που επηρεάζεται από σωματικές, νοητικές και αισθητηριακές δυσκολίες και εξασφαλίζει υπηρεσίες και επιδόματα για την πρόληψη, θεραπεία και επανένταξη των μειονοτήτων, καθώς και την νομική και οικονομική προστασία του ατόμου με αναπηρία· *δ)* προετοιμάζει παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο την εξουδετέρωση καταστάσεων περιθωριοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού του ατόμου με αναπηρία. Επιπρόσθετες πληροφορίες για τις γενικές αρχές, τους δικαιούχους, τη θέσπιση της αναπηρίας, τις γενικές αρχές για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, την πρόληψη και την έγκαιρη διάγνωση και τη φροντίδα και αποκατάσταση, μπορεί να βρει κανείς στην αντίστοιχη ιταλική έκθεση.

Συνεχίζοντας με τον τομέα της Εργασίας, άτομα των οποίων η αναπηρία ξεπερνά το 45% και κατέχουν την ικανότητα προς εργασία επικυρωμένη από τις επιτροπές ιατρικής μονάδας, μπορούν να εγγραφούν στα κέντρα εργασίας στο αρμόδιο γραφείο για άτομα με αναπηρίες. Ο εργαζόμενος με αναπηρία (παράγραφος 3, άρθρο 3, **νόμος 104/1992**) μπορεί εναλλακτικά να εκμεταλλευτεί την πληρωμένη καθημερινή δίωρη ξεκούραση ή την τριήμερη μηνιαία άδεια. Επιπλέον, όπου είναι δυνατό, έχει το δικαίωμα επιλογής του χώρου εργασίας του και της μη μετάθεσης χωρίς τη συγκατάθεσή του.

²⁷ Eurydice (2018), Παροχή Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής στο Κανονικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, Ιταλία, διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/special-education-needs-provision-within-mainstream-education-33_en

Επιπρόσθετα, οι εργάτες με αναπηρία πέραν του 50% μπορούν να επωφεληθούν άδειας τριάντα ημερών, που δίνεται από τον εργοδότη μετά από αίτημα του ενδιαφερόμενου και συνοδεύεται από αίτημα εκ μέρους ενός δημόσιου ή ιδιωτικού νοσηλευτικού ιδρύματος που υποδεικνύει την ανάγκη για θεραπεία σε σχέση με την αναπηρία (άρθρο 7, **νομοθετικό διάταγμα 119 του 2011**).

Σε σχέση με την πρόωρη συνταξιοδότηση και τη σύνταξη αναπηρίας, ο οικονομικός νόμος του 2001 (**νόμος αρ.388, 23 Δεκεμβρίου 2000**, άρθρο 80, παράγραφος 3) επιτρέπει στους κωφούς και ανάπηρους εργαζόμενους (των οποίων η αναπηρία ξεπερνά το 74% ή παρόμοιο ποσοστό), με ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2002, να αιτηθούν, για κάθε χρόνο εργασίας, δύο μήνες εισφορών με μέγιστο όριο τα πέντε χρόνια. Η σύνταξη αναπηρίας αφορά εκείνους που σε κάποιο σημείο της εργασιακής τους ζωής, όταν είναι πλέον αδύνατο να εκτελέσουν τα εργασιακά τους καθήκοντα, μπορούν να αιτηθούν από την υπηρεσία κοινωνικών ασφαλίσεων, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες όπως κάποια σωματική ή νοητική ασθένεια ή εάν έχει συμπληρωθεί ασφάλιση και εισφορές 260 εβδομάδων, ισοδύναμες με πέντε χρόνια ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 156, δηλαδή τρία χρόνια, πληρώθηκαν εντός πέντε χρόνων πριν από την αίτηση συνταξιοδότησης.

β) Νομικές εγγυήσεις για μετανάστες και αιτούντες άσυλο

Είναι εφικτό να αναδομηθεί το πλαίσιο των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών που βρίσκονται στην Ιταλία με βάση την ακόλουθη «πολυεπίπεδη» δόμηση των δικαιωμάτων:

Ξεκινώντας με 1) το δικαίωμα στη ζωή (**άρθρο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**)· 2) το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, εκτός από την περίπτωση κανονικής σύλληψης ή κράτησης (**Άρθρο 5 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 9 του Διεθνούς Συμφώνου**), με εγγυήσεις και όρους παρόμοιους με αυτούς του άρθρου 13· 3) **το δικαίωμα της μη υποβολής σε βασανιστικές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχειρίσεις** (Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου, βλ. άρθρο 13, παράγραφοι 3 και 27, παράγραφος 3 του Συντάγματος και του Νέας Σύμβασης)· 4) το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας, χωρίς καμιά επέμβαση που δεν προβλέπεται από τον νόμο (**Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου, βλ. Άρθρα 14 and 15 του Συντάγματος**)· 5) το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης που περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών χωρίς επέμβαση, εκτός των όρων που προβλέπονται από τον νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα για την εθνική ασφάλεια και την εδαφική ακεραιότητα (**Άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 19 του Διεθνούς Συμφώνου, Άρθρο 21 του Συντάγματος**)· 6) το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, που περιλαμβάνει την ελευθερία αλλαγής θρησκείας ή πεποιθήσεων και την ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας

ή των πεποιθήσεων μεμονωμένα ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, μέσω της λατρείας, της παιδείας και της άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών (**Άρθρο 9 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 18 του Διεθνούς Συμφώνου, Άρθρο 19 του Συντάγματος**), που δεν επιτρέπει τελεουργίες αντίθετες με την ηθική (άρθρα 20 και 21 του Συντάγματος· 7) το δικαίωμα αναγνώρισης της νομικής προσωπικότητας (**Άρθρο 16 του Διεθνούς Συμφώνου**) ή της ιθαγένειας χωρίς καμιά αποστέρηση για πολιτικούς λόγους (**Άρθρο 22 του Συντάγματος**)· 8) το δικαίωμα στον σεβασμό των αρχών δικαίου σε ποινικά θέματα, δηλαδή, απαγόρευση καταδίκης για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τη στιγμή διάπραξής της, δεν αποτελούσε αδίκημα σύμφωνα με τον νόμο (**Άρθρο 7 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 15 του Διεθνούς Συμφώνου, Άρθρο 25 του Συντάγματος**)· 9) το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικά και του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ίδρυσης μαζί με άλλα συνδικάτα και προσχώρησης σε συνδικάτα με σκοπό την προάσπιση των συμφερόντων του (**άρθρα 17,18, 39 του Συντάγματος, άρθρο 11 της ΕΣΔΑ**), άρθρα 8 και 21 του Διεθνούς Συμφώνου, Σύμβαση ΔΟΕ Αρ.87 της 9^{ης} Ιουλίου 1948 που αφορά την ελευθερία των συνδικάτων και την προστασία των δικαιωμάτων τους, που επικυρώθηκε και εφαρμόστηκε από τον νόμο στις 23 Μαρτίου, 1958, Αρ.367· 10) το δικαίωμα σύναψης γάμου και του σχηματισμού οικογένειας, στον οποίο οι σύζυγοι πρέπει να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταξύ των ίδιων και των παιδιών τους σε όλα τα στάδια του γάμου (**Άρθρο 29 του Συντάγματος, Άρθρο 12 της ΕΣΔΑ, άρθρο 5 Πρωτόκολλο Αρ.7, Άρθρο 23 της Διεθνούς Συμφωνίας**)· 11) το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος των γονέων να εξασφαλίσουν τη μόρφωση και την εκπαίδευση αυτή σύμφωνα με τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές τους πεποιθήσεις (**Άρθρο 2 Πρωτόκολλο στην ΕΣΔΑ Αρ.1, Άρθρο 18 παράγραφος 4 του Διεθνούς Συμφώνου**), με διατυπώσεις και όρους παρόμοιους με αυτούς των άρθρων 30 c. 1, 33 και 34 Cost., 12) το δικαίωμα προσφυγής στο δικαστήριο για την προστασία των δικαιωμάτων αστικής ή ποινικής φύσης, μπροστά σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, το οποίο οφείλει να εξετάσει την υπόθεση αμερόληπτα, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας, με την υπόθεση της αθωότητας του κατηγορουμένου μέχρι τη νόμιμη απόδειξη της ενοχής του που θα επικυρωθεί με μια καθοριστική ποινή (**Άρθρα 24 (1), 101 (2), 11 (c) και Άρθρο 27 (2) του Συντάγματος, Άρθρο 6 (c) 1 και 2, και 13 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 14 του Διεθνούς Συμφώνου των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων**)· 13) το δικαίωμα στην υπεράσπιση, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της δωρεάν υπεράσπισης από συνήγορο, σε περίπτωση που δεν διαθέτει τα μέσα να πληρώσει συνήγορο της επιλογής του και διερμηνέα, καθώς και το δικαίωμα αποζημίωσης στην περίπτωση λανθασμένης κράτησης (**άρθρα 24, παράγραφοι 2,3 και 4, και 111 του Συντάγματος, Άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 5 της ΕΣΔΑ, Άρθρο 3 Πρωτόκολλο Αρ.7, Άρθρο 14, παράγραφος 3 του Διεθνούς Συμφώνου**).²⁸

²⁸ Δικτυακή Πύλη Ενσωμάτωσης Μεταναστών (nd) διαθέσιμη στη διεύθυνση:
<http://www.integrazionemigranti.gov.it/normativa/documenti-ue/Pagine/Italia.aspx>

Όσον αφορά την υποδοχή, τα δεδομένα στο σύστημα υποδοχής του SPRAR για το 2016 αποκαλύπτουν συνολικά 45 έργα που απευθύνονται σε άτομα με αναπηρίες ή με νοητικές παθήσεις, σε σύγκριση με το σύνολο των 652 διεθνών έργων. Το 2016, οι δικαιούχοι που έγιναν δεκτοί στο δίκτυο του SPRAR και ανήκαν στην κατηγορία των νοητικών αναπηριών και αναπηριών γενικότερα ήταν 442, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων ήταν άντρες (76.7%) και ένα μέρος γυναίκες (23.3%) και ανήλικοι (9.5%).²⁹

Ωστόσο, όπως αναφέρεται, η συνεχής αύξηση στις περιπτώσεις ψυχικής κατάπτωσης αντικατοπτρίζει ουσιαστικά μια αλλαγή στο προφίλ των ευπαθειών των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Αν οι ευπάθειες που σχετίζονται με την ψυχική σφαίρα μπορούν ακόμα να εντοπιστούν σε βασανιστήρια και τραύματα κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής πορείας μέχρι την τριετία 2011-2013, από το 2014 μέχρι σήμερα ερχόμαστε αντιμέτωποι με ολοένα και περισσότερες δομημένες καταστάσεις στις οποίες η ψυχολογική ταλαιπωρία φαίνεται να προηγήθηκε του μεταναστευτικού τραύματος και να το επικάλυψε. Το γεγονός αυτό προσδιόρισε και την ανάγκη ανταπόκρισης σε αυτές τις ανάγκες με ένα δίκτυο υποδοχής που να είναι ικανό να εγγυηθεί την αποδοχή των πολλαπλών ευπαθειών στην επικράτεια με έναν αποτελεσματικό και εκτεταμένο τρόπο, μέσω μιας ομοιογενούς βελτίωσης των προτύπων υποδοχής. Αυτός είναι και ένας από τους κύριους στόχους του δικτύου του SPRAR για την τριετή περίοδο 2014/2016. Περισσότερες πληροφορίες για το DGLS 140/2005, Άρθρο 8, *Υποδοχή ατόμων με αναπηρίες*, υπάρχουν στην πλήρη έκθεση της αντίστοιχης χώρας.

Για να συνεχίσουμε με τον τομέα της Εκπαίδευσης, το δικαίωμα-υποχρέωση στην εκπαίδευση ανηλίκων που δεν έχουν ιταλική ιθαγένεια ρυθμίζεται εν μέρει από τη νομοθεσία για την εκπαίδευση και κατάρτιση και εν μέρει από τη νομοθεσία για τη μετανάστευση (συγκεκριμένα από το **Νομοθετικό Διάταγμα της 25^{ης} Ιουλίου 1998**, αρ.286 και τη σχετική Νομοθεσία για την εφαρμογή του Προεδρικού Διατάγματος 394/19992). Ωστόσο, η νομοθεσία δεν καλύπτει πάντα με ολοκληρωμένο τρόπο όλες τις περιπτώσεις που μπορεί να παρουσιαστούν. Επιπλέον, κάποιες διατάξεις μπορούν να ερμηνευτούν με διάφορους τρόπους. Όπως επαναλαμβάνεται σταθερά στη συνταγματική νομολογία, ανάμεσα σε διάφορες πιθανές ερμηνείες οποιασδήποτε συμβατικής διάταξης, είναι πάντα απαραίτητο να ευνοεί κανείς μόνο εκείνη που συμμορφώνεται με το Σύνταγμα και τις διεθνείς και κοινοτικές υποχρεώσεις του Κράτους. Το Ιταλικό Σύνταγμα, το κοινοτικό δίκαιο και οι διεθνείς Συμβάσεις που επικυρώθηκαν από την Ιταλία, εγγυώνται το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση για όλους τους ανηλίκους *χωρίς διάκριση στη βάση της ιθαγένειας, της νομιμότητας της διαμονής ή οποιασδήποτε άλλης συνθήκης*.

²⁹ Atlante Sprar (2016), Rapporto Annuale, Sistema di Protezione per Richiedenti Asilo e Rifugiati, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.sprar.it/wp-content/uploads/2017/06/Atlante-Sprar-2016-2017-RAPPORTO-leggero.pdf>

Το Άρθρο 34 του Ιταλικού Συντάγματος καθιερώνει ότι «Το σχολείο είναι ανοικτό για όλους». Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που επικυρώθηκε και εφαρμόστηκε στην Ιταλία με τον Νόμο αρ.176/91, αποτελεί την κύρια αναφορά στο πεδίο των δικαιωμάτων των παιδιών και καθιερώνει δύο θεμελιώδεις γενικές αρχές: - την αρχή της «απαγόρευσης των διακρίσεων» (άρθρο 2): «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την ευθύνη να σεβαστούν τα θεσπιζόμενα δικαιώματα σε αυτή τη Σύμβαση και να τα διασφαλίσουν για κάθε παιδί που στηρίζεται στη δικαιοδοσία τους, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε είδος και οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις του παιδιού ή των γονέων του ή των νομικών αντιπροσώπων του, την κρατική, εθνική ή κοινωνική τους προέλευση, την οικονομική τους κατάσταση, την ανικανότητα, τις συνθήκες γέννησης ή άλλου είδους συνθήκες». Αυτό σημαίνει, όπως έχει διευκρινιστεί από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ακόμα και ανεξάρτητα από την ιθαγένεια ή την κανονικότητα της διαμονής: - την αρχή του «ύψιστου συμφέροντος του παιδιού» (Άρθρο 3): «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν παιδιά, σε θέματα αρμοδιότητας δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών κοινωνικής αρωγής, δικαστηρίων, διοικητικών αρχών ή νομοθετικών σωμάτων, το ύψιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να είναι το κύριο ενδιαφέρον».

Όσο για *Την ασυνάφεια της νομιμότητας της διαμονής*, το **Νομοθετικό Διάταγμα 286/98 και το Προεδρικό Διάταγμα 394/99**, καθιερώνει ότι οι αλλοδαποί ανήλικοι που βρίσκονται στην επικράτεια, ανεξάρτητα από την νομιμότητα σε σχέση με τη διαμονή τους, υπόκεινται σε υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση και έχουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση, με τις διατυπώσεις και τους όρους που προβλέπονται για τους Ιταλούς πολίτες, σε σχολεία κάθε είδους και επιπέδου (περισσότερες πληροφορίες για το διάταγμα παρουσιάζονται στην πλήρη ιταλική έκθεση). Αξίζει να σημειωθεί ότι υπόκεινται σε υποχρεωτική εκπαίδευση σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για το θέμα. Η εγγραφή αλλοδαπών ανηλίκων στα ιταλικά σχολεία κάθε είδους και επιπέδου πραγματοποιείται με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπονται για τους Ιταλούς ανήλικους (6, co. 2 του Νομοθετικού Διατάγματος 286/98), και απαλλάσσει κατηγορηματικά από το βάρος παρουσίασης της άδειας παραμονής, της εγγραφής και άλλων διατάξεων που αφορούν τις «υπηρεσίες υποχρεωτικής εκπαίδευσης». Αναφερόμενο στην ερμηνεία αυτού του κανονισμού, το Υπουργείο Εσωτερικών επιβεβαίωσε ότι δεν υπάρχει υποχρέωση παρουσίασης άδειας παραμονής για την εγγραφή αλλοδαπών ανηλίκων στα σχολεία όλων των επιπέδων και στους παιδικούς σταθμούς. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι οι συνταγματικές, κοινοτικές και διεθνείς αρχές που εγγυούνται σε όλα τα παιδιά το δικαίωμα στην εκπαίδευση, ισχύουν πλήρως και για τα νηπιαγωγεία και τους παιδικούς σταθμούς. Κλείνοντας, απαγορεύεται, επομένως, να ζητηθεί άδεια παραμονής από τον ανήλικο ή τον γονέα για σκοπούς εγγραφής σε δημοτικά σχολεία ή σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε νηπιαγωγεία, σε σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης, ακόμα και μετά από 10 χρόνια εκπαίδευσης και την

ηλικία των 16 ετών, μέχρι την απόκτηση διπλώματος σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή πιστοποίησης επαγγελματικής κατάρτισης διάρκειας τριών χρόνων.

Όσον αφορά τις *Περιπτώσεις παράνομης απόρριψης της εγγραφής*, το σχολείο μπορεί νόμιμα να αρνηθεί την εγγραφή ανηλίκου μη Ιταλικής ιθαγένειας μόνο στις ακόλουθες τρεις περιπτώσεις:

- εάν ο ανήλικος δεν πληροί τις ηλικιακές προϋποθέσεις που θέτουν οι κανονισμοί για την εγγραφή·
- εάν το Συμβούλιο Καθηγητών της Τάξης αξιολογήσει ότι ανήλικος άνω των δεκαέξι ετών χωρίς σχολικά έγγραφα που απαιτεί εγγραφή σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δεν έχει ικανοποιητικό επίπεδο για το πρόγραμμα της πρώτης τάξης·
- εάν ένας ανήλικος εγγραφεί κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και το σχολείο έχει φτάσει τον μέγιστο αριθμό μαθητών ανά τάξη σε όλα τα τμήματα και επομένως δεν έχει διαθέσιμες θέσεις.³⁰

Στον Τομέα της Υγείας, η Πρόσβαση στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) για μετανάστες που διαμένουν νόμιμα στη χώρα γίνεται μέσω της υποχρεωτικής εγγραφής στο ΕΣΥ (Νομοθετικό Διάταγμα της 25^{ης} Ιουλίου 1998, Αρ.286, Άρθρο 34). Αφορά όλα τα άτομα που διαμένουν νόμιμα ή που έχουν αιτηθεί την ανανέωση της άδειας παραμονής τους για τους εξής λόγους ή βρίσκονται σε μια από τις ακόλουθες καταστάσεις:

- εξαρτημένη απασχόληση·
- αυτοαπασχόληση·
- οικογενειακοί λόγοι·
- πολιτικό άσυλο (συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων)·
- ανθρωπιστικό άσυλο – προσωρινή προστασία·
- κοινωνική προστασία·
- αλλοδαποί ανήλικοι·
- έγκυες και λοχείες γυναίκες μέχρι έξι μήνες το μέγιστο μετά τη γέννηση του παιδιού.

Για τους παράνομους μετανάστες το **Άρθρο 32 του Ιταλικού Συντάγματος** αναφέρει ότι το Κράτος προστατεύει την υγεία ως θεμελιώδες δικαίωμα του ατόμου και προς το συμφέρον της κοινότητας. Ο κανονισμός **286/98, άρθρο 35**, παράγραφος 3, δηλώνει ότι αλλοδαποί πολίτες που βρίσκονται στην εθνική επικράτεια και δεν συμμορφώνονται με τους κανονισμούς εισόδου και παραμονής, ασφαλιζονται σε δημόσια και πιστοποιημένα

³⁰ EMN (2009), Οι πρακτικές στην Ιταλία που αφορούν την παραχώρηση μη εναρμονισμένων με την ΕΕ καθεστώτων προστασίας, διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/non-eu-harmonised-protection-status/14a_italy_national_report_non-eu_harmonised_forms_of_protection_version_5jan10_en.pdf

νοσοκομεία, επείγοντα ή όχι, και εκεί παρέχεται περίθαλψη εξωτερικών ασθενών ή νοσοκομειακή περίθαλψη, με ιδιαίτερη προσοχή στην προφύλαξη, διάγνωση και θεραπεία μεταδοτικών ασθενειών (Ακυρωτικό Δικαστήριο, Τμ. Ι Πολιτικό, Πρότ. αρ.20561/2006, Πολιτικό Ακυρωτικό Δικαστήριο, Τμ. Ι, 24 Ιανουαρίου 2008, αρ.1531, Σύντ. του Κράτους, Πρότ. αρ.5286/2011 Σύντ. του Κράτους, Πρότ. αρ.4863/2010, Ακυρωτικό Δικαστήριο, Τμ. Πολιτικό, Πρότ. αρ.14500, 10 Ιουνίου 2013). Η νομολογία έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι όλες οι απαραίτητες υπηρεσίες για τη ζωή ενός αλλοδαπού ατόμου πρέπει να θεωρούνται διασφαλισμένες, δεδομένης της οικουμενικής και συνταγματικής αξίας της υγείας που υπερισχύει σε σύγκριση με το συμφέρον του Κράτους να εκδιώξει τον αλλοδαπό από την εθνική επικράτεια χωρίς άδεια παραμονής.

Η άδεια παραμονής: η απουσία της άδειας παραμονής περιορίζει τα δικαιώματα του αλλοδαπού ατόμου, δεδομένου ότι η μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς που ελέγχουν την είσοδο και την παραμονή στην Ιταλία αποκλείει, αυτό καθαυτό, το δικαίωμα διεξαγωγής περαιτέρω δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, η υπογραφή συμβάσεως εργασίας ή συμβάσεως μίσθωσης, η διεξαγωγή δραστηριοτήτων αυτοαπασχόλησης, η εγγραφή σε προγράμματα σπουδών κλπ. απαγορεύονται.

Η απουσία της άδειας παραμονής, από την άλλη, δεν απαγορεύει την παροχή των ακόλουθων υπηρεσιών στα αλλοδαπά άτομα στις δημόσιες και πιστοποιημένες εγκαταστάσεις της κάθε ιατρικής μονάδας:

- επείγουσα ή μη νοσοκομειακή περίθαλψη, ακόμα και μεγάλης διάρκειας, συμπεριλαμβανομένης και της περίθαλψης επειγόντων περιστατικών·
- επείγουσα ή μη περίθαλψη εξωτερικών ασθενών, ακόμα και αν είναι σε εξέλιξη λόγω ασθένειας ή ατυχήματος, συμπεριλαμβανομένων προληπτικών ιατρικών προγραμμάτων αποκατάστασης μετά το ατύχημα, μέτρων για τη μείωση και την πρόληψη ζημιών λόγω επικίνδυνης συμπεριφοράς, καθώς και προγράμματα για την προστασία της ψυχικής υγείας.
- απαραίτητα ελάχιστα προνόμια, όπως προληπτικά προγράμματα για τη διαφύλαξη της ατομικής και συλλογικής υγείας.

Σε αλλοδαπούς που είναι παράνομοι τη στιγμή της λήψης της πρώτης βοήθειας, πρέπει να δοθεί ένας ατομικός τοπικός κωδικός πρόσβασης με τα αρχικά STP (Temporarily Present Foreigner – Προσωρινά Παρών Αλλοδαπός), που αναγνωρίζεται σε όλη την Ιταλία. Αυτός ο κωδικός αναγνωρίζει το αλλοδαπό άτομο και για την αποζημίωση της παροχής υπηρεσιών από τις πιστοποιημένες δημόσιες και ιδιωτικές δομές.

Το Υπουργείο Υγείας της Ιταλίας εκπόνησε τον περασμένο Μάρτιο τις Εθνικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τις παρεμβάσεις βοήθειας και αποκατάστασης, όπως επίσης και για τη θεραπεία των ψυχικών διαταραχών προσφύγων που υπήρξαν θύματα

βασανισμού, βιασμού ή άλλου είδους σοβαρής ψυχολογικής, σωματικής και σεξουαλικής βίας.

Τέλος, όσον αφορά την εργασία, προκειμένου να μπορούν να δουλέψουν στην Ιταλία, οι πολίτες εκτός ΕΕ πρέπει να διαθέτουν άδεια παραμονής που τους επιτρέπει να εργαστούν, ή που έχει εκδοθεί για έναν από τους παρακάτω λόγους: επιμέλεια τέκνων, ανιθαγένεια, άσυλο, πολιτικό άσυλο, αρωγή ανηλίκου, αθλητισμός, παραμονή μέλους της οικογένειας που είναι πολίτης της ΕΕ, κάρτα μόνιμης παραμονής για οικογενειακά μέλη Ευρωπαϊών πολιτών, οικογενειακοί λόγοι, οικογένεια ανηλίκου, ενσωμάτωση ανηλίκου, εποχιακή εργασία ακόμα και για πολλά χρόνια, καλλιτεχνική εργασία, αυτοαπασχόληση, εξαρτημένη απασχόληση, αναμονή για απασχόληση, ειδικές περιπτώσεις εργασίας, άδεια παραμονής μακράς διάρκειας για επί μακρόν διαμένοντες, επικουρική προστασία, προσωρινή προστασία, επιστημονική έρευνα, σπουδές, ανθρωπιστικοί λόγοι και εργάσιμες αργίες.

- Δεν μπορεί να εργαστεί στην Ιταλία ο αλλοδαπός πολίτης που έχει άδεια παραμονής για: ιατρική θεραπεία, τουρισμό, θρησκευτικούς λόγους, λόγω ηλικίας (ανήλικος), επιχειρηματική δραστηριότητα, θέματα δικαιοσύνης.
- Εργοδότες που επιθυμούν να προσλάβουν μη Ευρωπαίους εργαζομένους που διαμένουν νόμιμα στην Ιταλία και διαθέτουν κάποια από τις παραπάνω άδειες παραμονής, πρέπει να στείλουν στο Κέντρο Απασχόλησης την τοποθεσία του χώρου εργασίας εντός 24 ωρών από τη μέρα πριν την πρόσληψη (μοντέλο «UNILAV» για την υποχρεωτική επικοινωνία για την πρόσληψη).

Όλοι οι αλλοδαποί εργαζόμενοι που είναι νόμιμοι κάτοικοι απολαμβάνουν ίση μεταχείριση και πλήρη ισότητα δικαιωμάτων σε σχέση με τους Ιταλούς εργαζομένους. Σύμφωνα με το Άρθρο 5, παράγραφο 9 του Παγιωμένου Νόμου για την Μετανάστευση (Νομοθετικό Διάταγμα 286/98), σε περίπτωση που η έκδοση ή η ανανέωση της άδειας παραμονής είναι σε εκκρεμότητα, ο εργαζόμενος μπορεί ακόμα να εργάζεται, με πληρότητα δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης (για λεπτομερείς πληροφορίες για τα δικαιώματα ασφάλισης, βλ. την πλήρη έκθεση της αντίστοιχης χώρας).

ΕΘΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

A. JobDiversity: Επαγγελματικό Φόρουμ ίσων ευκαιριών που προωθείται από το Sodalitas Foundation, το UNAR, το Adecco και το People Foundation for Equal Opportunities.

Το JobDiversity είναι ένα Επαγγελματικό Φόρουμ ίσων ευκαιριών που, από το 2007, απλοποιεί την πρόσβαση των ανθρώπων με αναπηρίες, των αλλοδαπών και των διεμφυλικών ατόμων στην αγορά εργασίας, εμπλέκοντας επιχειρήσεις και ιδρύματα. Με τη φράση **«Ψάχνουμε για ταλέντα για να τους προσφέρουμε ίσες ευκαιρίες εργασίας»** το JobDiversity παρουσίασε τον στόχο του από την αρχή, συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον χιλιάδων ανθρώπων από όλα τα μέρη της Ιταλίας και του κόσμου, δίνοντάς τους την ευκαιρία

να προτείνουν τους εαυτούς τους ως υποψηφίους και να περάσουν από διαδικασίες συνεντεύξεων για δουλειά, βελτιώνοντας τις ικανότητες και τις ιδιαιτερότητές τους.

2.3 Ομάδες εστίασης με ενδιαφερόμενα μέρη/ειδικούς

Σε αυτή την ενότητα, παρέχεται μια περίληψη των κύριων μερών της διαδικασίας των ομάδων εστίασης, όπως αυτές πραγματοποιήθηκαν σε όλες τις ομάδες εστίασης με τα ενδιαφερόμενα μέρη:

Προβλήματα

Για να αρχίσουμε με το μέρος των προβλημάτων, ένα κύριο ζήτημα που αναφέρθηκε στις ομάδες εστίασης/ερωτηματολόγια με τους ειδικούς και τους συνεργάτες σε όλες τις χώρες είναι:

- Η έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης του προσωπικού που δουλεύει με μετανάστες με αναπηρίες και σε Κέντρα Υποδοχής. Η πλειοψηφία του προσωπικού που εργάζεται σε αυτά τα κέντρα μπορεί να μην είναι σωστά εκπαιδευμένη ή πλήρως εκπαιδευμένη και στα δύο θέματα της αναπηρίας και της μετανάστευσης. Κάποιοι από τους εργαζομένους μπορεί να έχουν γνώση και εμπειρία σε ένα από τα δύο πεδία, αλλά ο συνδυασμός των δύο πεδίων θεωρείται απαιτητικό έργο. Επίσης, γίνεται αντιληπτό ότι στις περισσότερες χώρες υπάρχει έλλειψη πληροφοριών και υλικό σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τα κοινωνικά ζητήματα και την εργασία, ενώ αν υπάρχει διαθέσιμο υλικό, αυτό δεν είναι διαθέσιμο στη γλώσσα του μετανάστη, ώστε να είναι προσβάσιμο. Η προσβασιμότητα του υλικού αποδείχτηκε ακόμα ένα πρόβλημα στην προσπάθεια των ειδικών και των ενδιαφερόμενων μερών να στηρίξουν τα άτομα, ενώ παράλληλα οι ειδικοί ανέφεραν ότι η υποστήριξη που λαμβάνουν από την κυβέρνηση για τη συγκεκριμένη ομάδα-στόχο είναι φτωχή και μη επαρκής.
- Ακόμα ένα σημείο που σχετίζεται με το πληροφοριακό υλικό έχει να κάνει με τη γλώσσα του υλικού καθαυτού, που σε μερικές περιπτώσεις δεν μεταφράζεται στη μητρική γλώσσα των δικαιούχων.

Συνεχίζοντας, κάποια άλλα σημεία που αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια των ομάδων εστίασης με τους ειδικούς είναι:

- Αυτό της ακαδημαϊκής έρευνας και της έλλειψης σταθερών ερευνητικών έργων που θα μπορούσαν να παρέχουν ενημερωμένα τεκμήρια στον τομέα. Ορισμένοι από τους ειδικούς ανέφεραν μερικά έργα που σχετίζονται με πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο, αλλά εισηγήθηκαν ότι πρέπει να εφαρμοστούν πιο σχετικά ερευνητικά έργα.

- Το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζει το προσωπικό που εργάζεται στο πεδίο αφορά το ήδη υπάρχον κενό στον δημόσιο τομέα κοινωνικής πρόνοιας στην Ελλάδα, όταν πρόκειται για άτομα με αναπηρίες. Συνεπώς, υπάρχει πιθανότητα να μην παρασχεθούν εξειδικευμένες υπηρεσίες σε πρόσφυγες και μετανάστες με αναπηρίες.
- Κάποιες άλλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στο πεδίο, έχουν να κάνουν συγκεκριμένα με τις εγκαταστάσεις στις οποίες διαμένουν οι δικαιούχοι και τη μη προσβασιμότητα των υπηρεσιών, τα οποία οι επαγγελματίες δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν.

Θετικές και αρνητικές εμπειρίες

Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν, επίσης, σε ορισμένα θετικά παραδείγματα που βίωσαν στη δουλειά τους, μαζί με κάποια άλλα αρνητικά παραδείγματα.

- Για παράδειγμα, ανέφεραν ένα θετικό παράδειγμα στο οποίο ένας εργαζόμενος του προσωπικού παρακολούθησε μαθήματα νοηματικής γλώσσας για να επικοινωνεί με τα κωφά άτομα και χρησιμοποίησε την ικανότητά του και στη δουλειά του με τους πρόσφυγες. Ένας άλλος οργανισμός είχε μια θέση πρακτικής εξάσκησης για κάποιον από σχολείο ειδικής εκπαίδευσης και το γεγονός αυτό αποδείχτηκε πολύ αποδοτικό για τα υπόλοιπα μέλη του προσωπικού. Αυτή η ανταλλαγή διαφορετικών κουλτουρών βοήθησε στην απόκτηση επιπρόσθετης γνώσης στον τομέα της μετανάστευσης και της αναπηρίας και επομένως θεωρήθηκε πολύ αποτελεσματική.
- Ορισμένα παραδείγματα θετικών εμπειριών είχαν να κάνουν με την ένταξη ενός παιδιού πρόσφυγα στο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, την παροχή βοηθητικού εξοπλισμού σε άτομα που τα χρειάζονταν (π.χ. ακουστικά σε βαρήκοο αιτών άσυλο).
- Κάποια αρνητικά παραδείγματα που καταγράφηκαν σχετίζονται με τη μη προσβασιμότητα για τους χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων, ρατσιστικές συμπεριφορές και την ύπαρξη σύγχυσης ανάμεσα στο προσωπικό.
- Επιπρόσθετα, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες οδηγούν σε εκνευρισμό αφού δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες των δικαιούχων, οι οποίοι αναγκάζονται να περιμένουν για πολύ καιρό. Αυτές οι διαδικασίες μπορεί να σχετίζονται με τους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης, των γλωσσικών μαθημάτων κ.λπ.

Συστάσεις

Κάποιες από τις συστάσεις που αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια των ομάδων εστίασης ήταν:

α) Να δοθεί η ευκαιρία στους επαγγελματίες του τομέα να συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως:

- Μαθήματα γλώσσας
- Συνεργασία με το δημόσιο σύστημα υγείας και άλλες υπηρεσίες γενικότερα

- Παροχή πληροφοριών σχετικά με τη νομική διαδικασία και τη διαδικασία αίτησης ασύλου
- Παροχή πληροφοριών για οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες σε πρόσφυγες με αναπηρίες
- Αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων, π.χ. νομοθεσία για τη βία στην οικογένεια, κ.λπ.

β) Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη πιστεύουν ότι οι εκπαιδεύσεις θα πρέπει να εστιάσουν σε επαγγελματίες που δουλεύουν είτε σε ΜΚΟ είτε στον ιδιωτικό τομέα, και ειδικότερα στους τομείς του πολιτισμού και των συνθηκών διαβίωσης, και ότι αυτές οι εκπαιδεύσεις θα πρέπει να παρέχονται από το κράτος. Επιπλέον, οι πληροφορίες για τα δικαιώματα και τις διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης θα πρέπει να παρέχονται σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες από το κράτος και όχι από ΜΚΟ ή άλλους οργανισμούς.

γ) Όσον αφορά τα μαθήματα επιμόρφωσης για προσωπικό που εργάζεται στον τομέα υποδοχής, αυτά πρέπει να εστιάζουν περισσότερο σε άτομα που θεωρούνται ευάλωτα, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά, και να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε αδυναμίες που σχετίζονται με ζητήματα εθνικής-πολιτισμικής καταγωγής και ζητήματα φύλου.

δ) Μια άλλη σύσταση που προτάθηκε, σχετικά με το γεγονός ότι δεν έχει γίνει μια συστηματική έρευνα για καταγραφή δεδομένων, είναι να πραγματοποιηθεί μια **συστηματική χαρτογράφηση** ή συλλογή δεδομένων για τη διαθεσιμότητα και τα χαρακτηριστικά των κέντρων υποδοχής, ώστε να μπορούν οι ειδικοί του τομέα να κατευθύνουν τους μετανάστες με αναπηρίες σε κέντρα με υποδομές χωρίς αρχιτεκτονικά εμπόδια και σε κέντρα που είναι διαθέσιμες κατάλληλες υπηρεσίες και εξοπλισμός.

ε) Μια άλλη σύσταση έχει καταδείξει την ανάγκη να δημιουργηθούν δίκτυα μεταξύ πανεπιστημίων, Συστημάτων Προστασίας για Αιτούντες Άσυλο και Πρόσφυγες (SPRAR), ιατρικών μονάδων και άλλων οργανισμών, ώστε να υπάρχει συνεχής αμφίδρομη επικοινωνία, προώθηση χρήσιμων παραδειγμάτων και καλών πρακτικών και εφαρμογή μιας κυκλικής εκπαίδευσης για τους ενδιαφερόμενους δημόσιους φορείς.

2.4 Ομάδα εστίασης με μετανάστες με αναπηρίες

Πιο κάτω παρουσιάζονται κάποιες από τις προκλήσεις και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες με αναπηρίες στην καθημερινή τους ζωή:

Δυσκολίες/Προκλήσεις

- Όλοι οι πρόσφυγες αναφέρθηκαν στο ταξίδι τους προς τη χώρα διαμονής και στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, καθώς και στην έλλειψη υποστήριξης που είχαν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Όλοι ανέφεραν ότι ήταν πολύ δύσκολο, σκληρό και

επώδυνο, ενώ κάποιοι από αυτούς δεν είχαν την επιλογή να αποφασίσουν τη χώρα προορισμού τους.

- Μια άλλη δυσκολία στην οποία αναφέρθηκαν ήταν η πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες, η οποία ήταν μεν εφικτή, αλλά παρουσίαζε εμπόδια. Για παράδειγμα, κάποιοι γιατροί δέχονταν επίσκεψη μόνο όταν συνόδευε τον μετανάστη ένας επαγγελματίας διερμηνέας. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες ανέφεραν ότι χωρίς την υποστήριξη των κοινωνικών λειτουργών που χειρίζονται τις υποθέσεις, δε θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στο κρατικό σύστημα υγείας (δημόσια νοσοκομεία) ή τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας. Επιπλέον, δεν είναι εύκολο να λάβουν τις θεραπείες και την αγωγή που χρειάζονται. Από την άλλη, κάποιοι από τους μετανάστες, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Αυστρίας, έχουν πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα και έχουν δηλώσει ευχαριστημένοι.
- Υπάρχει πρόσβαση σε σχολεία, αλλά κάποια σχολεία είναι πολύ μακριά και η οικογένεια πρέπει να μεταφέρει μόνη της τα παιδιά στο σχολείο.
- Όσον αφορά την εξεύρεση κατοικίας, οι μετανάστες ανέφεραν ότι πρέπει να περιμένουν πολύ καιρό, ενώ αλλάζουν πολλές φορές κατοικία μέχρι να καταλήξουν στο τελικό τους διαμέρισμα. Η όλη διαδικασία μπορεί να διαρκέσει περίπου έναν χρόνο, κατά μέσο όρο. Οι μετανάστες που συμμετείχαν στα ερωτηματολόγια ανέφεραν ότι βρήκαν κατάλληλες εγκαταστάσεις διαμονής με τη βοήθεια και υποστήριξη από ΜΚΟ της χώρας διαμονής τους ή από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.
- Μια άλλη δυσκολία που επισημάνθηκε είναι ότι οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν διπλές διακρίσεις, από τη μια λόγω της αναπηρίας τους και από την άλλη λόγω του ότι δεν είναι ευρωπαίοι πολίτες. Γίνονται διακρίσεις ακόμη και από μέλη της οικογένειάς τους τα οποία δεν μπορούν να δεχτούν την αναπηρία τους.
- Στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες έχουν παιδιά με αναπηρίες, αντιμετωπίζουν πολλαπλές δυσκολίες, αφού δυσκολεύονται να γράψουν τα παιδιά τους σε δημόσια σχολεία εξαιτίας της γραφειοκρατίας και της μειωμένης προσβασιμότητας.
- Όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες και υλικό, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε αυτό το θέμα λόγω του ότι δεν μπορούν να διαβάσουν, ακόμη και αν υπάρχουν πληροφορίες στη μητρική τους γλώσσα. Σε κάποιες περιπτώσεις η έλλειψη ενημέρωσης οφείλεται στην έλλειψη διερμηνέων οι οποίοι θα μπορούσαν να μεταφέρουν τις υπάρχουσες πληροφορίες στους πρόσφυγες.
- Σε σχέση με την προσωπική βοήθεια, ένας συμμετέχοντας από τη Φινλανδία ανέφερε ότι χρειάζεται προσωπική βοήθεια κατά τη διάρκεια όλης της ημέρας, αλλά λαμβάνει μόνο από τις 8 π.μ. μέχρι τις 12 μ.μ. Δεν μπορεί να κινηθεί χωρίς βοήθεια, ωστόσο κατά τη διάρκεια της νύχτας δεν έχει καθόλου. Οι αρμόδιες υπηρεσίες του προσέφεραν μια θέση σε ένα ίδρυμα, αλλά δεν ήταν πρόθυμος να μετακινηθεί εκεί. Επίσης, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι είναι αρκετά δύσκολο να αιτηθούν για

υπηρεσίες στη Φινλανδία και ότι δεν είναι ενήμεροι για τα ωφελήματα και τις υπηρεσίες για τις οποίες μπορούν να κάνουν αίτηση.

- Και οι δύο ανέφεραν ότι ρώτησαν για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες που δικαιούνται, αλλά είτε δεν κατάλαβαν τις πληροφορίες που τους δόθηκαν είτε οι αρχές δεν εργάστηκαν βάσει νόμου.

Θετικές εμπειρίες στη χώρα διαμονής

- Στην περίπτωση της Ελλάδας, ένας από τους συμμετέχοντες παρακολούθησε μαθήματα ελληνικής γλώσσας κάτι που πιστεύει ότι θα τον διευκολύνει στο να έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες.
- Η ενσωμάτωση των μεταναστών με αναπηρίες στην περίπτωση της Αυστρίας βρίσκεται σε αρκετά καλά επίπεδα. Όσον αφορά τις κοινωνικές δραστηριότητες, γίνονται κάποιες εκδηλώσεις στην περιοχή από μια καθολική εκκλησία αλλά και από μια μουσουλμανική. Οι αιτούντες άσυλο πηγαίνουν εκεί και συμμετέχουν φέρνοντας φαγητό ή άλλα πράγματα. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με όσα ανέφεραν οι συμμετέχοντες από άλλες χώρες, οι οποίοι ανέφεραν ότι δε γνωρίζουν για πολιτισμικούς ομίλους ή δραστηριότητες που πραγματοποιούνται, εξαιτίας έλλειψης σχετικής ενημέρωσης.
- Στην περίπτωση της Ιταλίας, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι σε γενικές γραμμές νιώθουν ευχαριστημένοι με την παρούσα κατάσταση και ότι ανυπομονούν να βρουν δουλειά και να ασχοληθούν με τον αθλητισμό. Ανέφεραν, επίσης, ότι δεν αισθάνονται θύματα διακρίσεων.

Συστάσεις

Όταν οι μετανάστες ρωτήθηκαν τι θα τους έκανε να νιώθουν πιο άνετα στη χώρα διαμονής τους, ανέφεραν τα εξής:

- Όλοι συμφώνησαν ότι η απόκτηση επίσημου καθεστώτος και όλες οι επακόλουθες ευκαιρίες πρόσβασης σε υπηρεσίες (για παράδειγμα σταθερή ιατρική περίθαλψη) είναι το πιο σημαντικό.
- Άλλοι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι θα ήθελαν περισσότερες ευκαιρίες για δραστηριότητες αναψυχής, όπως για παράδειγμα να πάνε μια βόλτα στο πάρκο. Η μεταφορά σε πάρκα ή άλλους χώρους αναψυχής αποτελεί πρόβλημα. Τα παιδιά έχουν εισιτήρια για δημόσια συγκοινωνία, αλλά αυτά ισχύουν μόνο για τη διαδρομή στο σχολείο και μόνο για τις μέρες που έχουν σχολείο. Τις υπόλοιπες μέρες που θα μπορούσε η οικογένεια να κάνει μια εκδρομή πρέπει να πληρώσει για τα εισιτήρια, τα οποία είναι ακριβά.
- Μια άλλη ανάγκη που αναφέρθηκε, είναι η παροχή κατάλληλων αναπηρικών αμαξιδίων και λοιπού υποστηρικτικού εξοπλισμού για τα παιδιά με αναπηρίες.

2.5 Διαδικτυακή έρευνα με ΜΚΟ, Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία και Οργανισμούς της ΕΕ (15-20 Οργανισμοί σε κάθε χώρα)

Εισαγωγή:

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας που πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό ανάπτυξης διαδικτυακής έρευνας Survey Monkey®. Η δραστηριότητα περιλάμβανε τη διανομή των ερωτηματολογίων σε 15-20 οργανισμούς σε κάθε χώρα. Λόγω πρακτικών δυσκολιών, δεν κατέστη δυνατό η Φινλανδία να διανέμει την έρευνα στον προτεινόμενο αριθμό οργανισμών, επομένως ο αριθμός των οργανισμών που συμμετείχαν σε αυτή την περίπτωση ήταν μόνο δύο. Τα αποτελέσματα της κάθε χώρας παρουσιάζονται πιο κάτω, μαζί με μια σύνοψη των βασικών σημείων της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 20 ερωτήσεις σχετικές με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων, τις απόψεις τους για τις προκλήσεις του επαγγέλματός τους, τα θέματα της εκπαίδευσής τους, κάποιες από τις πρωτοβουλίες που προτείνονται με βάση τις ανάγκες της χώρας τους και τη συμβολή τους στο Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών (NAT). Οι συμμετέχοντες ήταν και άντρες και γυναίκες, με ένα ευρύ φάσμα εργασιακής εμπειρίας στον τομέα της μετανάστευσης και της αναπηρίας και με διαφορετικές θέσεις εργασίας στους οργανισμούς τους.

Σε μια από τις πρώτες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, η οποία αφορούσε πρωτοβουλίες που εφαρμόζονται στη χώρα των συμμετεχόντων και κατά πόσο τις θεωρούν χρήσιμες, οι συμμετέχοντες ανέφεραν τα εξής, μεταξύ άλλων:

Πρωτοβουλίες που εφαρμόζονται

- Ειδικά ιδρύματα/σπίτια και πρωτοβουλίες για μετανάστες με αναπηρίες, όπως είναι το Diakonie AmberMed, το Sozialmedizinische Beratung, Equalizent ή το UKI (Αυστρία)
- Πρωτοβουλίες οι οποίες παρέχουν ψυχοθεραπεία, όπως είναι το ESRA ή το Hemayat (Αυστρία)
- Προγράμματα ενσωμάτωσης στα σχολεία
- Ιδιωτικές πρωτοβουλίες
- Πολιτική για τον Ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων (δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά) (Ιταλία)
- Το έργο SPRAR για άτομα με ψυχικές διαταραχές (Ιταλία)
- Το έργο BEAM για μετανάστες με παιδιά με αναπηρίες
- SPRAR Castri - Lecce διαχειριζόμενο από το GUS (Ιταλία)

Εκπαιδευτικές ανάγκες

Κάποιες άλλες βασικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αφορούσαν την ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων στον τομέα της μετανάστευσης και της αναπηρίας. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων σε όλες τις χώρες συμφώνησαν ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων· μόνο μερικοί συμμετέχοντες θεωρούν ότι δεν υπάρχει τέτοια ανάγκη. Τα θέματα που επισήμαναν οι συμμετέχοντες όσον αφορά την εκπαίδευση ήταν τα ακόλουθα:

- Βασική εκπαίδευση για την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρίες
- Βασική εκπαίδευση σχετικά με τον νόμο για το άσυλο
- Επιμόρφωση στην κοινωνική εκπαίδευση, την κοινωνική εργασία, την ψυχολογία και άλλα σχετικά θέματα
- Πληροφορίες για το ποιες υπηρεσίες και ποια συστήματα κοινωνικής πρόνοιας είναι διαθέσιμα
- Αξιολόγηση αναγκών και κατάλληλη 'μεταχείριση' των μεταναστών με αναπηρίες
- Εκπαίδευση για τη διαφορετικότητα
- Διαπολιτισμική επικοινωνία
- Πληροφόρηση, δημιουργία ενός προσβάσιμου περιβάλλοντος, ενημέρωση των ανθρώπων για το μέγεθος του δικτύου του οργανισμού
- Επιδόματα και πώς να γίνει αίτηση για αυτά
- Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες
- Πρόσβαση σε πληροφορίες και υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες
- Αξιολόγηση της αναπηρίας
- Δομές κοινωνικής πρόνοιας
- Τύποι αναπηρίας και προσδιορισμός
- Ψυχολογική υποστήριξη
- Ευαισθητοποίηση
- Γλωσσικές δεξιότητες - πρόσβαση στην εκπαίδευση - διαφορική διάγνωση και υποστήριξη παιδιών
- Κατανόηση του όρου «αναπηρία»
- Τρόποι προσέγγισης και εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρίες
- Εργαλεία για αξιολόγηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των μεταναστών με αναπηρίες για προώθηση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας
- Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων και τα δικαιώματα των γυναικών με αναπηρίες
- Διαπολιτισμική μεσολάβηση για μετανάστες με αναπηρίες
- Πρόσβαση σε κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες
- Τρόποι ενσωμάτωσης και ενδυνάμωση των μεταναστών με αναπηρίες

- Πρόσβαση στην αγορά εργασίας και επαγγελματική ενδυνάμωση

Εργαλεία για πιο αποτελεσματική αξιολόγηση και υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες

Οι συμμετέχοντες στο ερωτηματολόγιο ρωτήθηκαν για το ποια εργαλεία χρειάζονται για πιο αποτελεσματική αξιολόγηση και υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες. Εργαλεία όπως η χαρτογράφηση υπηρεσιών, οι υπηρεσίες διερμηνείας και τα εξατομικευμένα εργαλεία ήταν συχνές απαντήσεις, ωστόσο υπήρχαν και κάποιες άλλες που αφορούσαν συγκεκριμένες χώρες. Φάνηκε να υπάρχει συμφωνία, σε μεγάλο βαθμό, στα εργαλεία που επισήμαναν οι συμμετέχοντες από όλες τις χώρες:

- Εργαλείο PSS προσαρμοσμένο για άτομα με αναπηρία
- Ορολογία
- Κριτήρια για αξιολόγηση της αναπηρίας
- Εξατομικευμένα εργαλεία (ανάλογα με την αναπηρία), βασισμένα στο γλωσσικό και ψυχολογικό υπόβαθρο του μετανάστη
- Χαρτογράφηση των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Πρόσβαση σε κέντρα για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αναγκών
- Υπηρεσίες διερμηνείας
- Τακτική εκπαίδευση που να σχετίζεται με τον τύπο της αναπηρίας
- Κοινό πλαίσιο αναφοράς για τις ευκαιρίες κοινωνικής ενσωμάτωσης στη χώρα υποδοχής
- Κοινή πλατφόρμα για τις ευκαιρίες κοινωνικής ενσωμάτωσης
- Λεπτομερής περιγραφή και πληροφόρηση για τις υπηρεσίες που παρέχουν ΜΚΟ

Υπάρχουσα γνώση και εμπειρία

Στην ερώτηση 10, η οποία αφορούσε τις υπάρχουσες γνώσεις και την εμπειρία των συμμετεχόντων, τους ζητήθηκε να παρέχουν τα κριτήρια που θεωρούν ότι είναι βοηθητικά στην ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες. Τα πιο συχνά κριτήρια με σειρά εμφάνισης ήταν τα ακόλουθα:

- Αναπηρίες
- Εξωτερική εμφάνιση
- Οικογενειακή κατάσταση
- Ταυτότητα φύλου

Επίπεδο της υπάρχουσας γνώσης σχετικά με την ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες

Όσον αφορά το επίπεδο της υπάρχουσας γνώσης τους σχετικά με την ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες απάντησαν ότι έχουν αρκετές έως ικανοποιητικές γνώσεις. Ωστόσο, ένα σχετικά υψηλό ποσοστό απάντησε ότι δεν έχει καλή γνώση. Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία ανέφερε ότι ενδιαφέρεται να μάθει περισσότερα σχετικά με τις ανάγκες των μεταναστών με αναπηρίες στους ακόλουθους τομείς:

- Ενημέρωση για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, το νομικό πλαίσιο και τις διαθέσιμες υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες, καθώς και για τα δικαιώματα των γυναικών
- Ενδυνάμωση μεταναστών με αναπηρίες
- Δικαιώματα των μεταναστών με αναπηρίες
- Πρόσβαση σε πληροφορίες και υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες
- Αξιολόγηση της αναπηρίας
- Δομές κοινωνικής πρόνοιας
- Τύποι αναπηρίας και προσδιορισμός
- Εκπαιδευτικές ανάγκες
- Ψυχολογική υποστήριξη
- Ευαισθητοποίηση
- Γλωσσικές δεξιότητες-πρόσβαση στην εκπαίδευση-διαφορική διάγνωση και υποστήριξη παιδιών
- Κατανόηση του όρου «αναπηρία»
- Τρόποι προσέγγισης και εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρίες
- Εργαλεία για αξιολόγηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των μεταναστών με αναπηρίες για προώθηση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας

Βασικοί τομείς βοήθειας σε μετανάστες με αναπηρίες

Οι βασικοί τομείς βοήθειας για μετανάστες με αναπηρίες που αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες ήταν, με σειρά εμφάνισης, οι εξής:

- Υπηρεσίες που σχετίζονται με την αναπηρία του μετανάστη
- Κοινωνική ένταξη
- Αξιολόγηση της αναπηρίας
- Πληροφόρηση για τα δικαιώματα των μεταναστών
- Διαμονή
- Παραχώρηση του καθεστώτος του πρόσφυγα
- Υπηρεσίες πρώτων βοηθειών

Ανάγκη εκπαίδευσης και κατάρτισης για μετανάστες με αναπηρίες

Αναφορικά με το θέμα της ανάγκης για εκπαίδευση και κατάρτιση των μεταναστών με αναπηρίες, όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά, αναφέροντας τους ακόλουθους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική:

- Ενδυνάμωση
- Ενημέρωση
- Ενσωμάτωση
- Γνώση των δικαιωμάτων τους σύμφωνα με την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Άτομων με Αναπηρίες
- Διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε κατάλληλες υπηρεσίες και υποστήριξη. Η γνώση των δικαιωμάτων τους, τους βοηθά στη διεκδίκησή τους. Ένας κατάλληλος χάρτης των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορεί να τους βοηθήσει να απαλύνουν το άγχος τους για το άγνωστο
- Διασφάλιση του δικαιώματος για ίση μεταχείριση
- Οι μετανάστες θα ξέρουν πού να απευθυνθούν ανάλογα με τις ανάγκες τους, π.χ. νοσοκομεία, ιατρικά κέντρα, οργανισμούς για αναπηρία, υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, κ.λπ.
- Οι μετανάστες θα αποκτήσουν περισσότερες δυνατότητες, ώστε να βοηθήσουν τους εαυτούς τους και τις οικογένειές τους. Θα ζουν με αξιοπρέπεια και θα παλεύουν για τα δικαιώματά τους.

Συχνότητα της χρήσης του πληροφοριακού υλικού

Στην ερώτηση 17 οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά χρησιμοποιούν το πληροφοριακό υλικό σχετικά με τους μετανάστες με αναπηρίες. Στην περίπτωση της Ελλάδας, για παράδειγμα, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες απάντησαν ότι χρησιμοποιούν το υλικό σπάνια ή καθόλου. Το ίδιο ισχύει και στην Ιταλία, όπου οι περισσότεροι (4) απάντησαν ότι το χρησιμοποιούν σπάνια. Δύο από τους συμμετέχοντες στην Ιταλία το χρησιμοποιούν συχνά. Στην περίπτωση της Φινλανδίας, ο ένας από τους συμμετέχοντες το χρησιμοποιεί συχνά, ενώ ο άλλος σπάνια. Τέλος, στην περίπτωση της Αυστρίας, οι περισσότεροι συμμετέχοντες επίσης απάντησαν σπάνια.

Παραδόξως, αν και η πλειοψηφία των συμμετεχόντων σε όλες τις χώρες χρησιμοποιεί σπάνια το πληροφοριακό υλικό, ωστόσο απάντησε ότι το θεωρεί εξαιρετικά χρήσιμο (π.χ. Ελλάδα), πολύ χρήσιμο (Ιταλία: 4 συμμετέχοντες, Φινλανδία: 1 συμμετέχων) για την αντιμετώπιση των αναγκών των μεταναστών. Στην Αυστρία, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες το βρίσκουν κάπως χρήσιμο, στην Ιταλία οι 4 από τους 9 συμμετέχοντες και στην Φινλανδία ο ένας από τους συμμετέχοντες.

Δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό

Όσον αφορά τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες θεωρούν το υλικό, είτε το έντυπο είτε το διαδικτυακό, εύκολα προσβάσιμο από τους μετανάστες με αναπηρίες, η πλειοψηφία απάντησε ότι είναι όχι πολύ προσβάσιμο ή καθόλου προσβάσιμο.

Στις τελευταίες δύο ερωτήσεις του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 19 και 20) ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να πουν την άποψή τους για τις καλές πρακτικές που πρέπει να συμπεριληφθούν στο Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών. Οι απαντήσεις τους στην ερώτηση 19 ήταν οι ακόλουθες:

Σημαντικές πρακτικές για υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες:

- Διεπιστημονική προσέγγιση στην αναπηρία
- Ύπαρξη διερμηνέα, μετάφραση εγγράφων
- Πρόσβαση από τους μετανάστες με αναπηρίες και τις οικογένειές τους σε κοινωνικές δομές και ωφελήματα
- Εύκολο στην ανάγνωση υλικό και οπτικοακουστικό υλικό για παιδιά μετανάστες με νοητικές αναπηρίες
- Υλικό με βασικές πληροφορίες
- Σχολεία για παιδιά μετανάστες
- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων που θα διευκολύνουν τη διαβίωση των μεταναστών με αναπηρίες στο καινούριο περιβάλλον (π.χ. ανάπτυξη των δεξιοτήτων για ένταξή τους στην τοπική αγορά εργασίας)
- Κατάλληλη διαμονή και βοηθητικός εξοπλισμός απαραίτητος για την κινητικότητά τους
- Προγράμματα για εργασιακή ενσωμάτωση
- Εξατομικευμένες λύσεις για υπηρεσίες, εργαλείο ACC
- Συνεργασία με διάφορους παράγοντες, για παράδειγμα δημοτικές αρχές, οργανισμούς, κ.λπ.
- Καταφύγια γυναικών για ενδυνάμωση των γυναικών με αναπηρίες
- Ομάδα εστίασης και διάχυση των καλών αποτελεσμάτων
- Συμφωνίες με τοπικές οργανώσεις που ασχολούνται με αναπηρίες
- Εκπαίδευση ανθρώπων που εργάζονται στον τομέα της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών
- Ένταξη σε περιβάλλοντα στα οποία δεν υπάρχουν μόνο άτομα με αναπηρίες

Εισηγήσεις για το Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών

Τέλος, οι απαντήσεις τους στην ερώτηση 20 σχετικά με το Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών ήταν οι εξής:

- Ξεκάθαρος ορισμός του όρου «αναπηρία»
- Μια επισκόπηση των οργανισμών που εργάζονται στον συγκεκριμένο τομέα
- Σύντομες και σαφείς οδηγίες για την καθημερινή εργασία με την ομάδα στόχο
- Τα απαραίτητα βήματα για απόκτηση των ίδιων δικαιωμάτων που έχει και ένας ντόπιος με αναπηρία
- Ιατρικό ιστορικό και φαρμακευτική αγωγή που λαμβάνει ο μετανάστης
- Κοινωνικό-ψυχολογικό υπόβαθρο του μετανάστη
- Να είναι ευανάγνωστο και να συμπεριλαμβάνει εργαλεία που συνδυάζουν τη γλώσσα με εικόνες και σύμβολα
- Όχι έμφαση μόνο στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την εκπαίδευση
- Αναπηρία εκ γενετής ή όχι
- Αντίληψη της αναπηρίας στη χώρα προέλευσης
- Ύπαρξη φίλων ή συγγενών στη χώρα υποδοχής
- Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων

3. Συστάσεις σε εθνικό επίπεδο

Σε αυτή την ενότητα, παρουσιάζονται οι συστάσεις που προτάθηκαν από τις συμμετέχουσες χώρες. Οι συστάσεις βασίζονται στις υφιστάμενες πρακτικές και πρωτοβουλίες που πραγματοποιούνται στην κάθε χώρα και στις πτυχές που συζητήθηκαν στην ενότητα της ανάλυσης αποκλίσεων και της αξιολόγησης αναγκών.

Αυστρία:

Συστάσεις σε εθνικό επίπεδο

Η κατάσταση για τους μετανάστες στην Αυστρία είναι αρκετά δύσκολη σήμερα. Ειδικά αν λάβουμε υπόψη ότι η Αυστρία έχει μια (ακρο)δεξιά κυβέρνηση η οποία θα ήθελε να διώξει όλους τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο. Επιπλέον, η διάθεση της κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες άλλαξε: το 2015 η κουλτούρα φιλοξενίας ήταν έντονη και εμφανής, σήμερα όμως πολλοί άνθρωποι ενοχλούνται από τους μετανάστες και τη βοήθεια που λαμβάνουν. Αυτό αποτελεί ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα για τους μετανάστες με αναπηρίες, οι οποίοι αποτελούν μια πολύ ευάλωτη και στιγματισμένη ομάδα.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν τοπικοί και διεθνείς οργανισμοί όπως ο Caritas, οι οποίοι κάνουν μια πολύ καλή δουλειά κάτω από αυτές τις δύσκολες συνθήκες. Κάνουν το καλύτερο που μπορούν, ώστε να βοηθήσουν τους μετανάστες με αναπηρίες, παρόλο που η υποστήριξη

από την κυβέρνηση είναι πολύ φτωχή. Είναι, επίσης, καλά δικτυωμένοι στην ευρύτερη περιφέρεια και αν κάποιος χρειάζεται κάτι, προσπαθούν να βρουν επιπλέον πόρους προκειμένου να βοηθήσουν. Τόσο στις ομάδες εστίασης όσο και στο διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, αναφέρθηκε το αίτημα οι πάροχοι υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρίες να αναλαμβάνουν και μετανάστες με αναπηρίες και όχι μόνο ντόπιους. Στην παρούσα φάση, η κατάσταση έχει ως εξής: οι οργανισμοί για τους μετανάστες διαχειρίζονται και αυτούς με αναπηρίες, παρόλο που δεν έχουν την εμπειρία και τους πόρους που έχουν άλλοι πάροχοι υπηρεσιών στον τομέα της αναπηρίας. Θα ήταν επίσης πολύ χρήσιμο να υπάρχει πληροφοριακό υλικό το οποίο να είναι προσβάσιμο στους μετανάστες, αφού μέχρι στιγμής είναι πολύ σπάνιο.

Επομένως, η ανάγκη ευαισθητοποίησης σχετικά με το θέμα βοήθειας από ανώτερο ευρωπαϊκό επίπεδο είναι κρίσιμης σημασίας για τη συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων στην Αυστρία. Λαμβάνοντας υπόψη τους αριθμούς από το Κεφάλαιο 3 σχετικά με τους αιτούντες άσυλο στην Ευρώπη, βλέπουμε ότι η Γερμανία είναι η χώρα που δέχτηκε τους περισσότερους μετανάστες από την αρχή της μεταναστευτικής κρίσης το 2015. Θα ήταν ίσως βοηθητικό να αναλύσουμε την κατάσταση εκεί, ώστε να αντλήσουμε έμπνευση για πιθανές δράσεις στον τομέα της μετανάστευσης και της αναπηρίας.

Ελλάδα

Συστάσεις σε εθνικό επίπεδο

Για την ταυτοποίηση και καταγραφή των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες είναι σημαντικά τα ακόλουθα:

- Περαιτέρω επεξεργασία των πρωτοκόλλων καταγραφής, ώστε να περιλαμβάνουν ερωτήσεις οι οποίες θα επιτρέπουν την έγκαιρη αναγνώριση διάφορων μορφών αναπηρίας.
- Για σεβασμό των προσωπικών δεδομένων, η φόρμα καταγραφής και το εξατομικευμένο σχέδιο με οποιεσδήποτε προσθήκες και ενημερώσεις πρέπει να κρατείται από τον πρόσφυγα ή τον αιτών άσυλο με αναπηρία κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη χώρα. Επίσης, θα είναι καλύτερη η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών στον τομέα και θα αποτρέψει την εκ νέου θυματοποίηση των ατόμων με αναπηρία που μοιράζονται την ιστορία τους.
- Δημιουργία ενός κοινού εγχειριδίου το οποίο θα παρέχει καθοδήγηση στο προσωπικό της Υπηρεσίας Ταυτοποίησης και Υποδοχής για ταυτοποίηση και καταγραφή των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες.
- Τα άτομα που είναι υπεύθυνα για τις εγκαταστάσεις διαμονής (κέντρα υποδοχής, διαμερίσματα, κ.λπ.) πρέπει να προνοήσουν για διαδικασίες και μέτρα για την προστασία και υποστήριξη προσφύγων και αιτούντων άσυλο σε περιπτώσεις

έκτακτης ανάγκης. Για παράδειγμα, παροχή κουμπιών έκτακτης ανάγκης σε άτομα με αναπηρίες/χρόνιες ασθένειες τα οποία δεν έχουν οικογένεια ή φίλους, διορισμός προσωπικού που να συνοδεύει το άτομο με αναπηρία σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και εκ των προτέρων ενημέρωση του ατόμου με αναπηρία για το τι πρέπει να κάνει σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Επίσης, πρέπει να δημιουργηθούν κατάλληλες εγκαταστάσεις τόσο στα κέντρα υποδοχής όσο και στο αστικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας πρόσβαση στα άτομα με περιορισμούς κινητικότητας, π.χ. εγκαταστάσεις πλυσίματος, πληροφοριών και άλλες υπηρεσίες. Τα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, καθώς και οι υποδομές φιλοξενίας και διαμονής για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των χώρων υγιεινής, σίτισης και ψυχαγωγίας, πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρίες.

- Επιτάχυνση της ταυτοποίησης, της καταγραφής και των διαδικασιών ασύλου για τα άτομα με αναπηρίες, ώστε να διασφαλίζεται η άμεση μεταφορά τους από την ενδιάμεση διαμονή στην αστική κοινότητα. Στα κέντρα υποδοχής, υπάρχουν κεντρικά σημεία για τα άτομα με αναπηρίες, τα οποία τους παρέχουν υποστήριξη για ταυτοποίηση και καταγραφή και για δικτύωσή τους με οργανισμούς για αναπηρία και παρόχους εξειδικευμένων υπηρεσιών.
- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες πρέπει να μένουν μαζί με τα μέλη της οικογένειάς τους στο μέρος όπου διαμένουν τα τελευταία. Ο διαχωρισμός της οικογένειας προκαλεί περισσότερο άγχος και ανασφάλεια στα άτομα που έχουν την αναπηρία. Αυτό μπορεί επίσης να βοηθήσει στη διασφάλιση της ενσωμάτωσης των υπηκόων τρίτων χωρών γενικότερα και των ατόμων με περιορισμένο ή καθόλου υποστηρικτικό δίκτυο στις τοπικές κοινότητες.
- Οι υπηρεσίες και διαδικασίες για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο (π.χ. πληροφορίες για τα δικαιώματά τους, διαδικασία για αίτηση ασύλου, κ.λπ.) πρέπει να είναι προσβάσιμες στους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο με αναπηρίες ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσής τους και του τύπου της αναπηρίας τους, π.χ. παροχή διερμηνείας στην νοηματική γλώσσα για κωφά άτομα, εύκολο στην ανάγνωση πληροφοριακό υλικό για άτομα με διανοητική αναπηρία, προσβάσιμοι χώροι για συνεντεύξεις ασύλου, κ.λπ.).
- Όταν σε ένα άτομο παραχωρείται άσυλο ή η αίτησή του για μετεγκατάσταση σε μια άλλη χώρα εγκρίνεται, τότε το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, ή τουλάχιστον για κάποια από αυτά, δεδομένου ότι η οικογένεια ίσως να αποτελεί το μοναδικό υποστηρικτικό δίκτυο που έχει αναλάβει τη φροντίδα του ατόμου με την αναπηρία ή τη χρόνια ασθένεια. Επιπλέον, τα άτομα με αναπηρίες και/ή χρόνιες ασθένειες θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα για επανένωση με την οικογένεια και η επανένωση δεν πρέπει να περιλαμβάνει μόνο πρώτου βαθμού συγγενείς, αλλά και μέλη από το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, αφού αυτά μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως υποστηρικτικό δίκτυο.

- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες θα πρέπει να λαμβάνουν την απαραίτητη νομική υποστήριξη, ώστε να αντιδράσουν κατάλληλα (π.χ. να ασκήσουν έφεση) όταν απορριφθεί η αίτηση ασύλου τους ή όταν δεν τους χορηγηθεί βεβαίωση αναπηρίας από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας.
- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες και/ή χρόνιες ασθένειες, καθώς και οι οικογένειές τους, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες για τους αρμόδιους οργανισμούς και θα πρέπει να υποστηριχθούν στη δικτύωση με αυτούς σε τοπικό επίπεδο.
- Τα αρμόδια Υπουργεία και αρχές θα πρέπει να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν προγράμματα που να διευκολύνουν την κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες (π.χ. προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, εκμάθηση τεχνικών για αναζήτηση εργασίας, πληροφορίες για την εργασιακή νομοθεσία της χώρας, πληροφορίες για ευκαιρίες απασχόλησης, παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων, υλοποίηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων απασχόλησης, κ.λπ.).
- Λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες ανάγκες που συνδέονται με κάποιους τύπους αναπηρίας, οι κρατικές αρχές και οι ΜΚΟ θα πρέπει να εφαρμόσουν, σε συνεργασία με Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία, εκπαιδευτικά προγράμματα που να στοχεύουν στην απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων, όπως είναι οι δεξιότητες προσανατολισμού και κινητικότητας και οι δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης για τυφλούς πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, καθώς και τα μαθήματα νοηματικής γλώσσας για κωφά άτομα.
- Ειδική έμφαση πρέπει να δίνεται στις οικογένειες που έχουν παιδιά με αναπηρίες: θα πρέπει να υλοποιούνται για αυτές υποστηρικτικές δραστηριότητες σε συνεργασία με Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία. Τέτοιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν: α) δημιουργικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τα παιδιά και β) δραστηριότητες υποστήριξης για τους γονείς των παιδιών με αναπηρίες.
- Θα πρέπει να εφαρμοστούν σε διάφορες πόλεις της χώρας δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων για το προσωπικό των ΜΚΟ και άλλων φορέων που δουλεύουν με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, με στόχο την καλύτερη διαχείριση αναγκών των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες.
- Η εκπαίδευση και η αύξηση της ευαισθητοποίησης για ζητήματα αναπηρίας θα πρέπει να απευθύνεται σε βασικά στελέχη (π.χ. διαχειριστές διαμερισμάτων, συντονιστές ομάδων), πολλοί από τους οποίους δεν έχουν τη γνώση για το πώς να διαχειριστούν περιπτώσεις προσφύγων με αναπηρίες, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ανταποκριθούν κατάλληλα στα αιτήματα που κάνει το προσωπικό του πεδίου σχετικά με την αντιμετώπιση συγκεκριμένων αναγκών των ατόμων με αναπηρία. Τα σεμινάρια που απευθύνονται στο προσωπικό που δουλεύει με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες πρέπει να είναι διαδραστικά και να περιλαμβάνουν εργασία σε ομάδες βασισμένη σε συγκεκριμένες μελέτες/σενάρια περίπτωσης, βιωματικές ασκήσεις, οπτικοακουστικό υλικό, παίξιμο ρόλων, κ.λπ. Οι

μελέτες/σενάρια περίπτωσης που θα χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του διαδραστικού μέρους των σεμιναρίων πρέπει να προσομοιάζουν στην πραγματικότητα την οποία αντιμετωπίζει το προσωπικό στο πεδίο, ειδικά στα «hot spot» στα νησιά. Αυτό θα συμβάλει στην έναρξη μιας συζήτησης σχετικά με πιθανές λύσεις στα προβλήματα που συναντώνται σε διαφορετικές περιπτώσεις. Η συμμετοχή των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες στα εκπαιδευτικά σεμινάρια για το προσωπικό είναι επίσης ένα σημαντικό στοιχείο που θα ενισχύσει την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων.

- Το προσωπικό που εργάζεται στον τομέα των προσφύγων θα πρέπει να εξοικειωθεί περισσότερο με το αναπηρικό κίνημα και να δημιουργήσει στενότερους δεσμούς δικτύωσης με αναπηρικές οργανώσεις που εκπροσωπούν διαφορετικά είδη αναπηρίας.
- Η οικονομική υποστήριξη θα πρέπει να παρέχεται τουλάχιστον μέχρι οι αποδέκτες να αρχίσουν να λαμβάνουν το επίδομα αναπηρίας.
- Τα αρμόδια Υπουργεία και αρχές θα πρέπει να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν προγράμματα που να διευκολύνουν την κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση των προσφύγων και οι αιτούντων άσυλο με αναπηρίες και οι Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρίες θα πρέπει να παίξουν ενεργό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία μέσα από συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες, καθώς και μέσω της υποβολής ολοκληρωμένων προτάσεων.

Φινλανδία:

Συστάσεις σε εθνικό επίπεδο

Στη Φινλανδία, πρέπει να αρχίσει μια μεγαλύτερη συζήτηση για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο με αναπηρίες. Πρέπει να σκεφτούμε πιο προσεκτικά πώς μπορούν να ενσωματωθούν ακόμη καλύτερα στην κοινωνία μας. Σήμερα, αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες που τους εμποδίζουν από το να έχουν μια καλή ζωή.

Οι ακόλουθες ερωτήσεις μπορούν να αποτελέσουν τροφή για σκέψη:

- Πώς μπορούν οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες με αναπηρίες να συμμετέχουν σε διάφορες εκπαιδεύσεις (ειδικά σε μαθήματα γλώσσας) χωρίς να περιμένουν για χρόνια;
- Ξέρουμε ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν έχουν πολλές ευκαιρίες να δουλέψουν στη Φινλανδία. Μήπως θα πρέπει να φροντίσουμε ώστε να υπάρχουν κάποιου είδους δουλειές για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο με αναπηρίες, ώστε να ενσωματωθούν ακόμη καλύτερα στην κοινωνία μας;
- Γνωρίζουμε, επίσης, ότι το σύστημα υπηρεσιών μας είναι αρκετά περίπλοκο, ακόμη και για τους Φινλανδούς. Υπάρχει πολλή γραφειοκρατία και πρέπει να αιτηθείς για

τα επιδόματά σου ξανά και ξανά. Πώς θα μπορούσαμε να εκπαιδεύσουμε ακόμη πιο αποτελεσματικά τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες με αναπηρίες και τις οικογένειές τους, ώστε να μάθουν να διαχειρίζονται καλύτερα το σύστημά μας;

- Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν πολλοί ειδικοί οι οποίοι εργάζονται σε αυτόν τον τομέα και οι οποίοι κάνουν εξαιρετική δουλειά, ειδικά στις υπηρεσίες μεταναστών. Όταν όμως οι μετανάστες φεύγουν από αυτές τις υπηρεσίες, φαίνεται ότι δεν έχουν αρκετή υποστήριξη. Πώς θα μπορούσαμε να κάνουμε αυτή τη διαδικασία ακόμη καλύτερη; Υπάρχουν πολλά ακόμη που μπορούμε να κάνουμε σε αυτόν τον τομέα, το σημαντικό όμως είναι ότι πολλοί άνθρωποι στη Φινλανδία έχουν ευαισθητοποιηθεί σχετικά με την κατάσταση.

Ιταλία

Συστάσεις σε εθνικό επίπεδο

ΠΡΩΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

- Είναι καλή πρακτική το γεγονός ότι οι βάρκες περιπολίας που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις διάσωσης έχουν έναν ή περισσότερους **γιατρούς** που μπορούν να παρέχουν πρώτες βοήθειες.
- Οι **βασικές έννοιες** των διεθνών, **ευρωπαϊκών και κρατικών αρχών** και νόμων σχετικά με την προστασία των προσφύγων, της μεταχείρισης των ανηλίκων και τις διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που έχουν σχέση με τη διαχείριση των μικτών μεταναστευτικών ροών που φτάνουν διά θαλάσσης, πρέπει να διαδοθούν ευρέως μεταξύ των ναυτικών σωμάτων που εμπλέκονται στις θαλάσσιες επιχειρήσεις διάσωσης.
- Σε διεθνές, ή τουλάχιστον σε επίπεδο Κοινότητας, πρέπει να επιτευχθεί μια **συμφωνία** στα ακόλουθα σημεία: υιοθέτηση **κοινών κριτηρίων** για τον προσδιορισμό μιας δύσκολης κατάστασης ως **«έκτακτης ανάγκης»**: καθορισμός κοινών κριτηρίων για τον προσδιορισμό ενός συγκεκριμένου σημείου άφιξης ως «ασφαλούς» για άτομα που ενδέχεται να βρίσκονται σε ανάγκη διεθνούς προστασίας: καθορισμός ενός μηχανισμού καταμερισμού ευθύνης για διευκόλυνση της αποβίβασης των ατόμων που έχουν διασωθεί στη θάλασσα.
- Πριν από την άφιξη στο λιμάνι, οι Λιμενικές Αρχές θα πρέπει να ενημερώσουν την αρμόδια Νομαρχία για την ώρα άφιξης, ώστε η τελευταία να μπορεί να διευθετήσει την **κατάλληλη βοήθεια** για την αποβίβαση, καλώντας την Πολιτική Προστασία, την τοπική ιατρική μονάδα και τις οργανώσεις και τους οργανισμούς που παρέχουν ανακούφιση και συμβουλές στους μετανάστες.
- Όλες οι δραστηριότητες βοήθειας πρέπει να πραγματοποιούνται με πλήρη **σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών**.

- Είναι επίσης σημαντικό, από τη στιγμή της αποβίβασης, όλοι οι παράγοντες που εμπλέκονται να συμμετέχουν στην **ταυτοποίηση των ευάλωτων ατόμων**.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

- Η παροχή **ιατρικής φροντίδας** πρέπει να είναι η απόλυτη **προτεραιότητα** σε σχέση με οποιοσδήποτε ενέργειες που έγιναν κατά των νεοεισερχόμενων μεταναστών. Είναι επίσης σημαντικό η φροντίδα αυτή να παρασχεθεί εντός μια περιόδου που να αντιστοιχεί στις ανάγκες που επισημάνθηκαν.
- Θα αποτελούσε καλή πρακτική να εξασφαλιστεί η παρουσία **πολιτισμικών διαμεσολαβητών**.
- Είναι σημαντικό, κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων αποβίβασης, να διασφαλιστεί η προστασία της **ιδιωτικότητας** όλων των μεταναστών.
- Συνιστάται όπως ρωτηθούν οι μετανάστες, αμέσως μόλις αποβιβαστούν, αν υπάρχουν **άλλες βάρκες** στη θάλασσα που να βρίσκονται σε έκτακτη ανάγκη.
- Θα αποτελούσε καλή πρακτική, εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων αποβίβασης, να εντοπίζονται οι οικογένειες (να αποφευχθεί ενδεχόμενος χωρισμός κατά τη διάρκεια μετέπειτα μεταφορών) και τα ασυνόδευτα παιδιά.

ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ (προσωπικά δεδομένα των ατόμων σε ευάλωτη κατάσταση)

- Στην περίπτωση αφίξεων γυναικών μεταναστριών, είναι απαραίτητο οι επιχειρήσεις ελέγχου να γίνονται πάντα από **γυναίκες** αστυνομικούς.
- Είναι σημαντικό οι νεοεισερχόμενοι μετανάστες να μεταφέρονται πάντα σε συγκεκριμένα κέντρα που πραγματοποιούν διαδικασίες πρώτης υποδοχής και ταυτοποίησης.
- Ως γενική αρχή, είναι απαραίτητο **να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες του ταξιδιού**, καθώς και το ενδεχόμενο αίσθημα κούρασης και αποπροσανατολισμού των μεταναστών. Στην περίπτωση που οι μετανάστες έχουν φτάσει σε κρίσιμη κατάσταση ή έχουν επηρεαστεί από τις δυσκολίες του ταξιδιού, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι οι διαδικασίες ταυτοποίησης έχουν γίνει μόνο αφού οι μετανάστες έχουν λάβει μια πρώτη βοήθεια.
- Είναι σημαντικό, πριν τη διαδικασία ταυτοποίησης, η Αστυνομική Υπηρεσία Μετανάστευσης να **παρέχει στους μετανάστες**, μέσω του δικού της διαπολιτισμικού διαμεσολαβητή, **γενικές πληροφορίες** σχετικά με την ιταλική νομοθεσία για τη μετανάστευση και το άσυλο και πιο συγκεκριμένα για το δικαίωμά τους να αιτηθούν διεθνούς προστασίας.
- Αποτελεί καλή πρακτική οι διαδικασίες ταυτοποίησης να πραγματοποιούνται από την Αστυνομία **λαμβάνοντας υπόψη την ευάλωτη κατάσταση των μεταναστών**· επίσης, τα

παιδιά και οι γυναίκες με νεογέννητα παιδιά να έχουν προτεραιότητα έναντι των άλλων μεταναστών.

- Σε γενικές γραμμές, είναι απαραίτητο να δοθεί προσοχή σε ολόκληρη τη διαδικασία ταυτοποίησης, δεδομένων των σημαντικών προεκτάσεων που μπορεί αυτή να έχει στη μετέπειτα πορεία των μεταναστών στην Ιταλία.
- Αμέσως μετά τη φάση της εισόδου στο πρώτο κέντρο υποδοχής, θα ήταν σκόπιμο να γίνει διαθέσιμο σε όλους τους μετανάστες που έχουν φτάσει διά θαλάσσης ένα ενημερωτικό φυλλάδιο μεταφρασμένο σε διάφορες γλώσσες, το οποίο να περιλαμβάνει τις **βασικές αρχές που σχετίζονται με τη διαμονή στη χώρα προορισμού** και τα μέσα προστασίας που παρέχει η κρατική νομοθεσία. Οι μετανάστες θα πρέπει επίσης, να ενημερώνονται για τους κανόνες συμβίωσης και τις υπηρεσίες που παρέχει το κέντρο.
- Θα ήταν καλό να αναπτυχθεί μια **τυποποιημένη διαδικασία ταυτοποίησης**, ίσως και σε μια πιο σύντομη εκδοχή, ώστε να είναι πιο εύκολο οι αρμόδιες αρχές να εντοπίζουν άτομα που έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας. Η έγκαιρη πρόσβαση των μεταναστών στη διαδικασία θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί μέσα από την υιοθέτηση σαφών και αποτελεσματικών λειτουργικών διαδικασιών, σύμφωνα με τις αρχές του Εγχειριδίου Σένγκεν.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

- Οι δραστηριότητες πληροφόρησης για τους μετανάστες μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω της διοργάνωσης **ομαδικών συνεδριών πληροφόρησης**. Αυτές οι συνεδρίες θα μπορούσαν να διοργανωθούν με βάση το προφίλ των μεταναστών και των αναγκών που έχουν εντοπιστεί.
- Οι ομαδικές συνεδρίες πληροφόρησης για τους υποψήφιους αιτούντες άσυλο θα πρέπει να διασαφηνίζουν **τις προϋποθέσεις για υποβολή αίτησης για χορήγηση διεθνούς προστασίας** και τα διάφορα στάδια της διαδικασίας (διαδικασίες πρόσβασης, υποχρεώσεις του αιτούντος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ακρόαση, πιθανά αποτελέσματα και ενδεχόμενη προσφυγή). Εξίσου σημαντικό είναι να παρέχονται λεπτομερείς πληροφορίες για τα κριτήρια καθορισμού του Κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, όπως καθορίζεται από τον Κανονισμό του Δουβλίνου II Διάταξη 40, καθώς και για ειδικές περιστάσεις (π.χ. παρουσία ενός συζύγου σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα).
- Συνιστάται όπως οι ομαδικές συνεδρίες πληροφόρησης πραγματοποιούνται με τη λήψη **προληπτικών μέτρων για την προστασία ανηλίκων** και, συγκεκριμένα, διασφαλίζοντας την παρουσία τουλάχιστον δύο ενήλικων λειτουργών μαζί με τους ανηλίκους.
- Σε περίπτωση που υποπτεύεστε ότι βρίσκεστε ενώπιον ενός ή περισσότερων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, συνιστάται όπως κάνετε μια **ατομική συνέντευξη** σε συνθήκες εμπιστευτικότητας.
- Οι **συνεδρίες πληροφόρησης** για τους μετανάστες σχετικά με την παροχή ιατρικής φροντίδας θα πρέπει να έχουν ως στόχο τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής **στα κέντρα**

υποδοχής και την αύξηση των πιθανοτήτων των μεταναστών για πρόσβαση σε υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Σύνοψη

Οι συστάσεις που δόθηκαν από κάθε χώρα βασίστηκαν στην ανάλυση ελλείψεων και την αξιολόγηση αναγκών και παρουσιάζονται συνοπτικά πιο κάτω:

Για την περίπτωση της Αυστρίας, η έκθεση παρουσίασε τη δουλειά που κάνουν τοπικοί οργανισμοί όπως ο CARITAS, ειδικά εν μέσω δύσκολων συνθηκών, ώστε να βοηθήσουν ευάλωτες και στιγματισμένες ομάδες. Αυτό που προτάθηκε με βάση την έκθεση ανάλυσης αναγκών, τις ομάδες εστίασης και τα ερωτηματολόγια, είναι η ανάγκη παροχής επιπλέον πόρων, παράλληλα με την ανάγκη ευαισθητοποίησης σχετικά με το θέμα και βοήθειας από ανώτερο ευρωπαϊκό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα σχετικά με τους αιτούντες άσυλο στην Ευρώπη, παρατηρούμε ότι η Γερμανία έχει δεχθεί τους περισσότερους μετανάστες από την προσφυγική κρίση του 2015 και μετά. Θα ήταν χρήσιμο να αναλύσουμε την κατάσταση και να επισημάνουμε πιθανές πρακτικές που εφαρμόζονται στο θέμα της μετανάστευσης και των αναπηριών.

Στην Ελλάδα, οι εισηγήσεις εστίασαν στην ταυτοποίηση και καταγραφή των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες. Κάποιες από αυτές παρουσιάζονται πιο κάτω:

- Περαιτέρω επεξεργασία των πρωτοκόλλων καταγραφής, ώστε να περιλαμβάνουν ερωτήσεις οι οποίες θα επιτρέπουν την έγκαιρη αναγνώριση διάφορων μορφών αναπηρίας.
- Για σεβασμό των προσωπικών δεδομένων, η φόρμα καταγραφής και το εξατομικευμένο σχέδιο με οποιεσδήποτε προσθήκες και ενημερώσεις, πρέπει να κρατείται από τον πρόσφυγα ή τον αιτών άσυλο με αναπηρία κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην χώρα. Επίσης, καλύτερη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών στον τομέα, θα αποτρέψει την εκ νέου θυματοποίηση των ατόμων με αναπηρία που μοιράζονται την ιστορία τους.
- Δημιουργία ενός κοινού εγχειριδίου το οποίο θα παρέχει καθοδήγηση στο προσωπικό της Υπηρεσίας Ταυτοποίησης και Υποδοχής για ταυτοποίηση και καταγραφή των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες.
- Πρέπει να δημιουργηθούν κατάλληλες εγκαταστάσεις τόσο στα κέντρα υποδοχής όσο και στο αστικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας πρόσβαση στα άτομα με περιορισμούς κινητικότητας, π.χ. εγκαταστάσεις πλυσίματος, πληροφοριών και άλλες κατάλληλες υπηρεσίες.

- Τα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρίες.
- Επιτάχυνση της ταυτοποίησης, της καταγραφής και των διαδικασιών ασύλου για τα άτομα με αναπηρίες, ώστε να διασφαλίζεται η άμεση μεταφορά τους από την ενδιάμεση διαμονή στην αστική κοινότητα. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν κεντρικά σημεία στα κέντρα υποδοχής τα οποία τους παρέχουν υποστήριξη για ταυτοποίηση και καταγραφή και για δικτύωσή τους με οργανισμούς για αναπηρία και παρόχους εξειδικευμένων υπηρεσιών.
- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες πρέπει να μένουν μαζί με τα μέλη της οικογένειάς τους, όπου αυτές διαμένουν.
- Οι υπηρεσίες και διαδικασίες για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο (π.χ. πληροφορίες για τα δικαιώματά τους, διαδικασία για αίτηση ασύλου, κ.λπ.) πρέπει να είναι προσβάσιμες στους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο με αναπηρίες ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσής τους και του τύπου της αναπηρίας τους, π.χ. παροχή διερμηνείας στην νοηματική γλώσσα για κωφά άτομα, εύκολο στην ανάγνωση πληροφοριακό υλικό για άτομα με διανοητική αναπηρία, προσβάσιμοι χώροι για συνεντεύξεις ασύλου, κ.λπ.).
- Όταν σε ένα άτομο παραχωρείται άσυλο ή η αίτησή του για μετεγκατάσταση σε μια άλλη χώρα εγκρίνεται, τότε το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, ή τουλάχιστον για κάποια από αυτά, λαμβάνοντας υπόψη ότι η οικογένεια ίσως να αποτελεί το μοναδικό υποστηρικτικό δίκτυο το οποίο έχει αναλάβει τη φροντίδα του ατόμου με την αναπηρία ή τη χρόνια ασθένεια. Επιπλέον, τα άτομα με αναπηρίες και/ή χρόνιες ασθένειες θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα για επανένωση με την οικογένεια και η επανένωση δεν πρέπει να περιλαμβάνει μόνο πρώτου βαθμού συγγενείς, αλλά και μέλη από το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, αφού αυτά μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως υποστηρικτικό δίκτυο.
- Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο με αναπηρίες θα πρέπει να λαμβάνουν την απαραίτητη νομική υποστήριξη, ώστε να αντιδράσουν κατάλληλα (π.χ. να ασκήσουν έφεση) σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτηση ασύλου τους ή αν δεν τους χορηγηθεί βεβαίωση αναπηρίας από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας.
- Τα αρμόδια Υπουργεία και αρχές θα πρέπει να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν προγράμματα που να διευκολύνουν την κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες (π.χ. προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, εκμάθηση τεχνικών για αναζήτηση εργασίας, πληροφορίες για την εργασιακή νομοθεσία της χώρας, πληροφορίες για ευκαιρίες απασχόλησης, παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων, υλοποίηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων απασχόλησης, κ.λπ.).
- Λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες ανάγκες που συνδέονται με συγκεκριμένους τύπους αναπηρίας, οι κρατικές αρχές και οι ΜΚΟ θα πρέπει να εφαρμόσουν, σε συνεργασία με Οργανώσεις Ατόμων με Αναπηρία, εκπαιδευτικά προγράμματα που

να στοχεύουν στην απόκτηση δεξιοτήτων όπως δεξιότητα προσανατολισμού, κινητικότητας και δεξιότητες της καθημερινής διαβίωσης για τυφλούς πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, καθώς και μαθήματα νοηματικής γλώσσας για κωφά άτομα.

- Θα πρέπει να εφαρμοστούν σε διάφορες πόλεις της χώρας δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων για το προσωπικό των ΜΚΟ και άλλων φορέων που δουλεύουν με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, με στόχο την καλύτερη διαχείριση αναγκών των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο με αναπηρίες.

Στη Φινλανδία, οι συστάσεις που προτάθηκαν είναι οι εξής:

- Συμμετοχή των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων με αναπηρίες σε διαφόρων ειδών εκπαιδεύσεις (ιδιαίτερα σε μαθήματα γλώσσας) και η μείωση του χρόνου αναμονής λόγω γραφειοκρατίας.
- Απασχόληση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο με αναπηρίες σε θέσεις εργασίας, ώστε να ενσωματωθούν πιο εύκολα στην φινλανδική κοινωνία.
- Εκπαίδευση των αιτούντων άσυλο και προσφύγων με αναπηρίες στο υφιστάμενο σύστημα παροχής υπηρεσιών, το οποίο χαρακτηρίζεται από γραφειοκρατία και πολυπλοκότητα, ακόμη και για τους Φινλανδούς πολίτες.

Στην Ιταλία, οι συστάσεις που προτάθηκαν αφορούσαν διαφορετικούς τομείς, όπως τον τομέα της πρώτης βοήθειας, της υγείας, της ταυτοποίησης, των πληροφοριών, και οι πιο βασικές συνοψίζονται πιο κάτω:

- Ξεκινώντας με την Πρώτη Βοήθεια, έγινε η σύσταση οι βάρκες περιπολίας που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις διάσωσης, να έχουν στο πλήρωμα έναν ή περισσότερους **γιατρούς** που να μπορούν να παρέχουν πρώτες βοήθειες και υποστήριξη.
- Σε διεθνές, ή τουλάχιστον σε επίπεδο Κοινότητας, πρέπει να επιτευχθεί μια **συμφωνία** στα ακόλουθα σημεία: υιοθέτηση **κοινών κριτηρίων** για τον προσδιορισμό μιας δύσκολης κατάστασης ως «**έκτακτης ανάγκης**»· καθορισμός κοινών κριτηρίων για τον προσδιορισμό ενός συγκεκριμένου σημείου άφιξης ως «ασφαλούς» για άτομα που ενδέχεται να βρίσκονται σε ανάγκη διεθνούς προστασίας· καθορισμός ενός μηχανισμού καταμερισμού ευθύνης για διευκόλυνση της αποβίβασης των ατόμων που έχουν διασωθεί στη θάλασσα.
- Πριν από την άφιξη στο λιμάνι, οι Λιμενικές Αρχές θα πρέπει να ενημερώσουν την αρμόδια Νομαρχία για την ώρα άφιξης, ώστε η τελευταία να μπορεί να διευθετήσει την **κατάλληλη βοήθεια** για την αποβίβαση, καλώντας την Πολιτική Προστασία, την τοπική ιατρική μονάδα και τις οργανώσεις και τους οργανισμούς που παρέχουν ανακούφιση και συμβουλές στους μετανάστες.

Όσον αφορά τον τομέα της ταυτοποίησης (προσωπικά δεδομένα σχετικά με την αναπηρία), οι συστάσεις που έγιναν ήταν οι εξής:

- Στην περίπτωση αφίξεων γυναικών μεταναστριών, είναι απαραίτητο οι επιχειρήσεις ελέγχου να γίνονται πάντα από **γυναίκες** αστυνομικούς.
- Είναι σημαντικό οι νεοεισερχόμενοι μετανάστες να μεταφέρονται πάντα σε συγκεκριμένα κέντρα που πραγματοποιούν διαδικασίες πρώτης υποδοχής και ταυτοποίησης.
- Ως γενική αρχή, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες του ταξιδιού, καθώς και το ενδεχόμενο αίσθημα κούρασης και αποπροσανατολισμού των μεταναστών.
- Είναι σημαντικό, πριν τη διαδικασία ταυτοποίησης, η Αστυνομική Υπηρεσία Μετανάστευσης να **παρέχει στους μετανάστες**, μέσω του δικού της διαπολιτισμικού διαμεσολαβητή, **γενικές πληροφορίες** σχετικά με την ιταλική νομοθεσία για τη μετανάστευση και το άσυλο και πιο συγκεκριμένα για το δικαίωμά τους να αιτηθούν διεθνούς προστασίας.
- Αποτελεί καλή πρακτική οι διαδικασίες ταυτοποίησης να πραγματοποιούνται από την Αστυνομία λαμβάνοντας υπόψη την ευάλωτη κατάσταση των μεταναστών· επίσης, τα παιδιά και οι γυναίκες με νεογέννητα παιδιά να έχουν προτεραιότητα έναντι των άλλων μεταναστών.

Τέλος, όσον αφορά τις πληροφορίες, εντοπίστηκε η ανάγκη να παρέχονται **ομαδικές συνεδρίες πληροφόρησης** για τους μετανάστες. Αυτές οι συνεδρίες θα μπορούσαν να διοργανωθούν με βάση το προφίλ των μεταναστών και των αναγκών που έχουν εντοπιστεί.

Οι ομαδικές συνεδρίες πληροφόρησης για τους υποψήφιους αιτούντες άσυλο θα πρέπει να διαισθητοποιούν **τις προϋποθέσεις για υποβολή αίτησης για χορήγηση διεθνούς προστασίας** και τα διάφορα στάδια της διαδικασίας (διαδικασίες πρόσβασης, υποχρεώσεις του αιτούντος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ακρόαση, πιθανά αποτελέσματα και πιθανή προσφυγή). Εξίσου σημαντικό είναι να παρέχονται λεπτομερείς πληροφορίες για τα κριτήρια καθορισμού του Κράτους που θα είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, όπως καθορίζεται από τον Κανονισμό του Δουβλίνου II Διάταξη 40, καθώς και για ειδικές περιστάσεις (π.χ. παρουσία ενός συζύγου σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα).

Αναφορές

Αυστρία

Άρθρα εφημερίδων

Kleine Zeitung: *Zahl der Asyl-Werber in der EU fast halbiert*, διαθέσιμο στο:

http://www.kleinezeitung.at/politik/innenpolitik/5388395/Erstantraege-2017_Zahl-der-AsylWerber-in-der-EU-fast-halbiert ανακτήθηκε στις 14.03.2018, αφορά τους αριθμούς αιτήσεων ασύλου

Kleine Zeitung: *Land schliesst mehr als 100 Asylquartiere*, διαθέσιμο στο:

http://www.kleinezeitung.at/steiermark/chronik/5384092/Grundversorgung_Land-schliesst-mehr-als-100-Asylquartiere ανακτήθηκε στις 07.03.2018 αφορά το κλείσιμο των καταφυγίων στη Στυρία

Der Standard: *Hohe Suizidgefährdung bei Flüchtlingen*, διαθέσιμο στο:

<https://derstandard.at/2000074081910/Hohe-Suizidgefaehrdung-bei-Fluechtlingen> ανακτήθηκε στις 27.02.2018 αφορά τη θεραπεία μεταναστών με αναπηρία

Familienratgeber: *Flüchtlinge und Behinderung*, διαθέσιμο στο:

<https://www.familienratgeber.de/beratung-hilfe/weitere-hilfen/fluechtlinge-behinderung.php> ανακτήθηκε στις 08.11.2017 αφορά το θέμα 'μετανάστευση και αναπηρία'

Der Standard: *Behinderte Flüchtlinge in Griechenland vernachlässigt*, διαθέσιμο στο:

<https://derstandard.at/2000051003757/Behinderte-Fluechtlinge-in-Griechenland-vernachlaessigt> ανακτήθηκε στις 19.01.2017 αφορά την κατάσταση στην Ελλάδα

Επίσημα έγγραφα

Federal Ministry for Internal Affairs, διαθέσιμο στο:

<https://www.bmeia.gv.at/en/integration/>

Federal Ministry of Labour, Social Affairs, Health and Consumer Protection, διαθέσιμο στο:

https://www.sozialministerium.at/site/Arbeit_Behinderung/Menschen_mit_Behinderung/

Επιστημονικά άρθρα

Köbsell & Pfahl (2015). Behindert, weiblich, migriert – Aspekte mehrdimensionaler Benachteiligung. AEP Information 4, 10-14.

Pisani & Grech (2015). Disability and Forced Migration: Critical Intersectionalities. Disability and the Global South 2/1, 421-441.

Trummer & Novak-Zezula (2016). Gesundheitsversorgung von Flüchtlingen. Das österreichische Gesundheitswesen – ÖKZ 57, 13-14.

Έργα

ZEBRA: <https://www.zebra.or.at/cms/cms.php?pageName=6&detailld=15>

Caritas: <https://www.caritas-wien.at/hilfe-angebote/asyl-integration/wohnen/wohnaeuser/haus-st-gabriel/>

Pronegg & Schleich: <http://www.soziale-dienste.at/angebote/projekte-bildung/beam/>

Ελλάδα

NCDP, (2017) *“Implementation of consultation meetings with refugees and asylum seekers with disabilities, chronic diseases and their families”*, 2017, produced under the UNHCR funded Project "Planning together: Empowering refugees with disabilities". Athens: December 2018.

NCDP (2017): *“Implementation of training seminars on disability & chronic diseases issues”*, 2017, produced under the UNHCR funded Project "Planning together: Empowering refugees with disabilities". Athens: December, 2018

Presidential Decree 220/ 2007 on the transposition into the Greek legislation of Council Directive 2003/9/EC from January 27, 2003 laying down minimum standards for the reception of asylum seekers (Official Gazette volume A 251/13.11.2007)

Law No 4540/2018 on the transposition into the Greek legislation of the provisions of Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the requirements for the reception of the applicants of international protection (recast, L 180/96/29.6.2013 and other provisions (Official Gazette A' 91/22.5.2018).

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης (2018) (in Greek) , *Αποτύπωση της εθνικής εικόνας κατάστασης για το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα την 06/5/2018*, διαθέσιμο στο: <http://mindigital.gr/index.php/προσφυγικό-ζήτημα-refugee-crisis/2258-apytyposi-tis-ethnikis-eikonas-katastasis-gia-to-prosfygiko-metanasteftiko-zitima-tin-06-5-2018>

Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας (2016), Νόμος 4375/2016, available (in Greek) at: <https://www.e-nomothesia.gr/katallodapoi/prosphuges-politiko-asulo/nomos-4375-2016-phek-51-a-3-4-2016.html>

Ιταλία:

Atlante Sprar (2016), *Rapporto Annuale, Sistema di Protezione per Richiedenti Asilo e Rifugiati*, διαθέσιμο στο: <http://www.sprar.it/wp-content/uploads/2017/06/Atlante-Sprar-2016-2017-RAPPORTO-leggero.pdf>

EMN (2009), The practices in Italy concerning the granting of non-EU harmonized protection statuses, Italy: Rome, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/non-eu-harmonised-protection-status/14a_italy_national_report_non-eu_harmonised_forms_of_protection_version_5jan10_en.pdf

Eurydice (2018), Special Education Needs Provision within Mainstream Education, Italy, διαθέσιμο στο: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/special-education-needs-provision-within-mainstream-education-33_en

FISH, UNAR (2013), Report di Ricerca “Migranti con disabilità, conoscere i dati per costruire le politiche”, 2013. FISH, UNAR Research Report “Migrants with disabilities: Know the data to build policies”, 2013 διαθέσιμο στο: http://www.fishonlus.it/files/2012/05/ReportMigranti_Unar_Regioni_Ob_Con.pdf

JobDiversity (2016), *JobDiversity: Career Forum of equal opportunities*, Διαθέσιμο στο: <https://www.diversitalavoro.it>

Migrants' Integration Portal (nd) διαθέσιμο στο: <http://www.integrazionemigranti.gov.it/normativa/documenti-ue/Pagine/Italia.aspx>

Ministry of Labor and Social Policies (2012), Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana,

Ministry of Health (2015), “L’accesso alle cure della persona straniera: indicazioni operative”

Ristretti Orizzonti (2016) Perché il regime di al Sisi è nel mirino del terrorismo, διαθέσιμο στο: <http://www.ristretti.org/Le-Notizie-di-Ristretti/migranti-hotspot-illegalita-e-diritti-negati>

UNCRPD (2006), United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/convtexte.htm>

Vademecum (2015) Humanitarian Aid and disability report, διαθέσιμο στο: https://www.esteri.it/mae/resource/doc/2016/07/a_01_vademecum_disabilita_emergenza_eng.pdf

Φινλανδία:

Anu Castadenan puheenvuoro Sosiaalialan asiantuntijapäivillä ανακτήθηκε στις 13.3.2018, διαθέσιμο στο: http://www.asiantuntijapaivat.fi/puhujien_esittelyt

Finlex, Kansalaisuuslaki, ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030359>

Finlex, Laki kotoutumisen edistämisestä, ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Finlex, Ulkomaalaislaki, ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

Finlex, Valtioneuvoston asetus vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta, ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027#idp451484432>

Finlex, Yhdenvertaisuuslaki, ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Kokkonen, M., & Oikarinen, T. (2012). Kotoutumista kaikille. *Vammaiset maahanmuuttajat ja kotoutumiskoulutus. Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma. Vammaisfoorumi ry. Helsinki.*

Sisäministeriö, Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapa auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia, διαθέσιμο στο: <https://intermin.fi/maahanmutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintiopakolaiset>

Kotouttaminen.fi, laki kotoutumisen edistämisestä (2018), ανακτήθηκε στις 2.4.2018 διαθέσιμο στο: <http://kotouttaminen.fi/laki-kotoutumisen-edistamisesta>

Kotouttaminen.fi, Lainsäädäntö (nd), ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<http://kotouttaminen.fi/lainsaadanto>

Maahanmuuttovirasto, kiintiöpakolaiset (2018), ανακτήθηκε στις 2.4.2018, διαθέσιμο στο:

<http://migri.fi/kiintiopakolaiset>

Tilastokeskus (nd) ανακτήθηκε στις 02.04.2018, διαθέσιμο στο: www.tilastokeskus.fi

Vammaispalvelujen käsikirja, vammaisen maahanmuuttaja (2018), ανακτήθηκε στις 2.4.2018 διαθέσιμο στο: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/vammaisen-maahanmuuttaja>

Vuorento M, Franz-Koivisto L (2016) *Maahanmuuttajataustainen vammaisen lapsi ja hänen perheensä sosiaalipalveluiden asiakkaana*. Teoksessä M Jäppinen, A Metteri, S Ranta-Tyrkkö, P-L Rauhala (toim.) *Kansainvälinen sosiaalityö. Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja*. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. United Press, Tallinna.

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Διαδικτυακό ερωτηματολόγιο

AMiD-Access to Services for Migrants with Disabilities

Το έργο AMiD (Πρόσβαση σε Υπηρεσίες για Μετανάστες με Αναπηρίες) αποσκοπεί στην αποτελεσματική διαχείριση της υποδοχής και ενσωμάτωσης των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών με αναπηρίες στην ΕΕ. Το δημογραφικό τοπίο της ΕΕ γίνεται όλο και πιο ποικιλόμορφο, ως αποτέλεσμα του αυξανόμενου μεταναστευτικού και προσφυγικού πληθυσμού. Μια σημαντική μειονότητα των μεταναστών και των προσφύγων είναι τα άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ). Καθώς η εθνική πολυμορφία μεταξύ των ατόμων με αναπηρία αυξάνεται, χρειάζεται να τεθούν σε εφαρμογή συστήματα παροχής υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στην πρόκληση ενός πληθυσμού που γίνεται όλο και πιο ποικιλόμορφος.

Το έργο θα αναπτύξει ένα Εργαλείο Αξιολόγησης Αναγκών που θα στοχεύει στην ενδυνάμωση ΜΚΟ και Τοπικών Αρχών, ώστε να αξιολογούν και να υποστηρίζουν με κατάλληλα μέτρα τους μετανάστες και πρόσφυγες με αναπηρίες στην ΕΕ. Προκειμένου να είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε και να κατανοήσουμε τις ανάγκες και τις προκλήσεις των ατόμων που εργάζονται με μετανάστες και πρόσφυγες σε ΜΚΟ, των Οργανώσεων Ατόμων με Αναπηρία και παρόχων υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία, ζητούμε από εσάς να απαντήσετε σε μια σειρά ερωτήσεων.

Παρακαλούμε όπως συμπληρώσετε το παρόν ερωτηματολόγιο το οποίο χρειάζεται περίπου 15 λεπτά. Παρακαλείσθε να απαντήσετε τις ερωτήσεις λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα εργασιακή σας εμπειρία και θέση.

1. Φύλο

Άντρας

Γυναίκα

Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

2. Ηλικία

20-30 ετών

31-40 ετών

41-50 ετών

51-60 ετών

3. Χρόνια εργασιακής εμπειρίας στον τομέα της μετανάστευσης

0-5

6-10

11-15

15+

4. Παρούσα θέση εργασίας:

5. Απαριθμήστε μερικές πρωτοβουλίες, πολιτικές ή προγράμματα που εφαρμόζονται στη χώρα σας, σχετικά με την ενσωμάτωση των μεταναστών με αναπηρίες. Παρακαλούμε αναφέρετε εάν αυτά εφαρμόστηκαν με επιτυχία ή όχι, παρέχοντας παραδείγματα (αν δε γνωρίζετε, παρακαλούμε βάλτε ως απάντηση «ΝΑ»)

6. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων σε θέματα αναπηρίας και ενσωμάτωσης;

Ναι

Όχι

7. Αν ναι, παρακαλώ απαριθμήστε τρεις τομείς εκπαίδευσης (αν η απάντησή σας ήταν όχι, παρακαλώ βάλτε ως απάντηση «ΝΑ»)

8. Τι είδους εργαλεία θα χρειαζόσασταν για πιο αποτελεσματική αξιολόγηση της αναπηρίας και την υποστήριξη των μεταναστών με αναπηρίες;

9. Με βάση την παρούσα γνώση και εμπειρία σας, ποια κριτήρια πιστεύετε ότι θα σας βοηθούσαν στην ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μια απαντήσεις)

Εξωτερική εμφάνιση

Αναπηρίες

Οικογενειακή κατάσταση

Ταυτότητα φύλου

Όλα τα πιο πάνω

Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

10. Σε ποιο βαθμό θα αξιολογούσατε την παρούσα γνώση σας στην ταυτοποίηση και αξιολόγηση των μεταναστών με αναπηρίες;

Πολύ καλή

Καλή

Ικανοποιητική

Όχι πολύ καλή

Καθόλου γνώση

11. Πιστεύετε ότι χρειάζεστε περισσότερες πληροφορίες για τις ανάγκες των μεταναστών με αναπηρίες;

Ναι

Όχι

12. Αν ναι, για ποιους τομείς;

13. Ποιους θα θεωρούσατε ως τους βασικούς τομείς δράσης για παροχή βοήθειας σε μετανάστες με αναπηρίες;

Αξιολόγηση της αναπηρίας

Γραμμή πρώτης βοήθειας

Διαμονή

Πληροφόρηση των μεταναστών για τα δικαιώματά τους

Χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα

Κοινωνική ενσωμάτωση

Υπηρεσίες που σχετίζονται με την αναπηρία του μετανάστη

Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

14. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη εκπαίδευσης και κατάρτισης των μεταναστών με αναπηρίες, όταν φτάνουν στη χώρα υποδοχής;

Ναι

Όχι

15. Αν ναι, παρακαλούμε απαριθμήστε μέχρι τρεις λόγους που υπάρχει ανάγκη εκπαίδευσης (αν όχι, παρακαλούμε βάλτε ως απάντηση «ΝΑ»)

16. Στη δουλειά σας, πόσο συχνά χρησιμοποιείτε οποιουδήποτε είδους πληροφοριακό υλικό για μετανάστες με αναπηρίες (σχετικά με τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους, κ.λπ.);

Πολύ συχνά

Συχνά

Μερικές φορές

Σπάνια

Καθόλου

17. Πόσο χρήσιμο βρίσκετε το πληροφοριακό υλικό στην αντιμετώπιση των αναγκών των μεταναστών με αναπηρίες;

Εξαιρετικά βοηθητικό

Πολύ βοηθητικό

Κάπως βοηθητικό
Όχι τόσο βοηθητικό
Καθόλου βοηθητικό

18. Σε ποιο βαθμό αυτό το υλικό (έντυπο και/ή ηλεκτρονικό) είναι προσβάσιμο από μετανάστες με αναπηρίες;

Πολύ προσβάσιμο
Κάπως προσβάσιμο
Όχι πολύ προσβάσιμο
Καθόλου προσβάσιμο

19. Μπορείτε να απαριθμήσετε κάποιες καλές πρακτικές που θεωρείτε σημαντικές στον τομέα της στήριξης των μεταναστών με αναπηρίες;

20. Τι θα προτείνατε να συμπεριληφθεί σε ένα εργαλείο αξιολόγησης αναγκών το οποίο θα σας βοηθά στην ταυτοποίηση μεταναστών με αναπηρίες στην πρακτική σας;

Ομάδες εστίασης με άτομα που εργάζονται στον τομέα των μεταναστών με αναπηρίες

Διάρκεια:

- Ομάδα εστίασης: 1 – 1,5 ώρες

Απαιτούμενο υλικό: Παρουσιολόγιο, δήλωση συναίνεσης, λίστα ερωτήσεων, μαγνητόφωνο, ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολέας, σημειωματάριο, στυλό.

Η ομάδα εστίασης μπορεί να γίνει στα αγγλικά ή στη γλώσσα της χώρας και δε θα πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερους από δέκα συμμετέχοντες.

Η ομάδα εστίασης συντονίζεται από δύο άτομα:

- Ο επικεφαλής της ομάδας εστίασης διαχειρίζεται την ομάδα και κάνει τις ερωτήσεις
- Ο βοηθός επικεφαλής παίρνει σημειώσεις για όσα λέγονται από τους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της συνάντησης

1. Σύντομη παρουσίαση των στόχων της ομάδας εστίασης
2. Παρουσίαση συμμετεχόντων
 - α. Ονοματεπώνυμο
 - β. Περιγραφή της δουλειάς/θέσης εργασίας/καθηκόντων τους
3. Ερωτήσεις στην ομάδα εστίασης:
 - α. Παρακαλώ αναφερθείτε στις εμπειρίες σας από την εργασία σας με μετανάστες με αναπηρίες
 - β. Παρακαλώ δώστε παραδείγματα από θετικές/αρνητικές εμπειρίες. Τι έχει δουλέψει καλά και τι όχι;
 - γ. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για εκπαίδευση/επιμόρφωση των μεταναστών, όταν φτάνουν στη χώρα υποδοχής; Αν ναι, σε ποιους τομείς;
 - δ. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη εκπαίδευσης/επιμόρφωσης του ντόπιου πληθυσμού, των εργοδοτών, των εργαζομένων, κ.λπ. για το πώς να συνυπάρξουν με μετανάστες με αναπηρίες;
 - ε. Στη δουλειά σας, χρησιμοποιείτε πληροφοριακό υλικό που αφορά τους μετανάστες με αναπηρίες (τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους, κ.λπ.); Αν ναι, πώς μπορούν οι μετανάστες να έχουν πρόσβαση σε αυτό το υλικό (έντυπο και/ή ηλεκτρονικό) και σε ποιες γλώσσες;
 - στ. Γνωρίζετε για οποιεσδήποτε διαφορές σε νομικό επίπεδο/επίπεδο πολιτικής όσον αφορά τα διάφορα είδη μεταναστών (π.χ. αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες, μόνιμοι κάτοικοι, προσωρινοί αλλοδαποί εργάτες, υπήκοοι τρίτων χωρών, κ.λπ.);

- ζ. Γνωρίζετε ποιοι είναι οι πιο κοινοί τομείς απασχόλησης των μεταναστών στη χώρα σας; Αν ναι, παρακαλώ αναφέρετε κάποιους από αυτούς τους τομείς.
- η. Ποιες πρακτικές προωθούνται από την κυβέρνηση της χώρας σας όσον αφορά τη συνύπαρξη των μεταναστών με αναπηρίες με τον ντόπιο πληθυσμό (προώθηση της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας, αντιρατσιστικές πρακτικές, πρακτικές ενσωμάτωσης);
- θ. Αναφέρετε μερικές πρωτοβουλίες, πολιτικές ή προγράμματα που υλοποιούνται στη χώρα σας σχετικά με την ενσωμάτωση των μεταναστών (π.χ. εκπαίδευση, απασχόληση και κοινωνικά δικαιώματα των μεταναστών). Παρακαλώ αναφέρετε αν είχαν επιτυχία ή όχι, με παραδείγματα.
- ι. Λάβατε οποιουδήποτε είδους εκπαίδευση για το πώς να έρχεστε σε επαφή με τους μετανάστες και να συμβάλλετε στην ομαλή ενσωμάτωσή τους, πριν αρχίσετε τη δουλειά σας; Αν ναι, τι είδους εκπαίδευση είχατε; Αν όχι, πιστεύετε ότι θα ήταν χρήσιμο;
- κ. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων σε θέματα πολυπολιτισμικότητας και αναπηρίας; Αν ναι, παρακαλώ αναφέρετε τρεις τομείς εκπαίδευσης.
- λ. Τι είδους εργαλεία (εκπαιδευτικά, επαγγελματικά, κ.λπ.) θα χρειαζόσασταν για να κάνετε την επαφή σας με τους μετανάστες πιο αποτελεσματική;

Ομάδες εστίασης με μετανάστες με αναπηρίες

Διάρκεια:

- Ομάδα εστίασης: 1 – 1,5 ώρες

Απαιτούμενο υλικό: Παρουσιολόγιο, δήλωση συναίνεσης, λίστα ερωτήσεων, μαγνητόφωνο, ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολέας, σημειωματάριο, στυλό.

Η ομάδα εστίασης μπορεί να γίνει στα αγγλικά ή στη γλώσσα της χώρας και δε θα πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερους από δέκα συμμετέχοντες.

Η ομάδα εστίασης συντονίζεται από δύο άτομα:

- Ο επικεφαλής της ομάδας εστίασης διαχειρίζεται την ομάδα και κάνει τις ερωτήσεις
- Ο βοηθός επικεφαλής παίρνει σημειώσεις για όσα λέγονται από τους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της συνάντησης

1. Σύνομη παρουσίαση των στόχων της ομάδας εστίασης

2. Παρουσίαση των συμμετεχόντων

α. Ονοματεπώνυμο

β. Ηλικία

γ. Μητρική γλώσσα

δ. Μιλάτε άλλες γλώσσες; Αν ναι, ποια/ποιες;

ε. Πότε ήρθατε για πρώτη φορά στη(ν) [ΧΩΡΑ]; / Πόσο καιρό είστε στη(ν) [ΧΩΡΑ];

στ. Ποιο είναι το καθεστώς μετανάστευσής σας στη(ν) [ΧΩΡΑ]; (π.χ. μόνιμος κάτοικος, προσωρινός εργάτης, πρόσφυγας, κ.λπ.).

ζ. Σπουδάζετε ή δουλεύετε στη(ν) [ΧΩΡΑ];

η. Γιατί επιλέξατε να έρθετε στη(ν) [ΧΩΡΑ];

θ. Πόσο καιρό σχεδιάζετε να μείνετε στη(ν) [ΧΩΡΑ];

ι. Με ποιον έχετε έρθει στη(ν) [ΧΩΡΑ]; (μόνοι, με φίλους, οικογένεια)

κ. Είστε παντρεμένος/η;

λ. Έχετε παιδιά; Αν ναι, πόσα;

μ. Έχετε άλλους συγγενείς στη(ν) [ΧΩΡΑ];

3. Ερωτήσεις στην ομάδα εστίασης:

α. Γιατί επιλέξατε να έρθετε στη(ν) [ΧΩΡΑ];

β. Πώς βρήκατε διαμονή; Ήταν εύκολο/δύσκολο; Ποιος σας βοήθησε; Σας υποστήριξε η κυβέρνηση της χώρας;

- γ. Έχετε αισθανθεί ποτέ ότι πέσατε θύματα διακρίσεων (στην εργασία, το κοινωνικό περιβάλλον, στην καθημερινότητα); Αν ναι, τι είδους διακρίσεις; Μπορείτε να δώσετε κάποια παραδείγματα;
- δ. Έχετε πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εκπαίδευση, κ.λπ.;
- ε. Πώς βρίσκετε πληροφορίες για αυτές τις υπηρεσίες; Βρίσκετε πληροφορίες από το διαδίκτυο, από ενημερωτικά φυλλάδια, από τηλεφώνου; Έχετε πρόσβαση σε πληροφορίες στη γλώσσα σας;
- στ. Έχετε ποτέ δυσκολευτεί να βρείτε πληροφορίες σχετικά με το πώς να έχετε πρόσβαση σε υπηρεσίες; Παρακαλώ δώστε κάποια παραδείγματα.
- ζ. Είστε ενήμεροι για τους νόμους/πολιτικές/κανονισμούς που ισχύουν στη χώρα υποδοχής σας σχετικά με τους μετανάστες; Παρακαλώ δώστε κάποια παραδείγματα.
- η. Έχετε ποτέ συμμετάσχει σε οποιαδήποτε εκπαιδευτικά προγράμματα για την ενσωμάτωσή σας στη χώρα υποδοχής; Τι είδους προγράμματα; Παρακαλώ δώστε κάποια παραδείγματα. Αν όχι, τι είδους εκπαίδευση πιστεύετε θα ήταν χρήσιμη για την ενσωμάτωσή σας;
- θ. Συμμετέχετε σε οποιοσδήποτε εκδηλώσεις στη χώρα υποδοχής, όπου έχετε την ευκαιρία να προωθήσετε την κουλτούρα σας ή να ασκήσετε τη θρησκευτική σας λατρεία;
- ι. Συμμετέχετε σε οποιοσδήποτε πολιτισμικούς ομίλους ή γνωρίζετε για την ύπαρξη ενός τέτοιου ομίλου στη χώρα υποδοχής;